

Vlaams
Parlement

vergadering **C6**
zittingsjaar 2019-2020

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening
en Energie

van 16 oktober 2019

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Johan Danen aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de gevolgen van de lage waterstand van de Maas – 3 (2019-2020)	3
VRAAG OM UITLEG van Mieke Schauvliege aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het verdwijnen van wolven Naya en de bescherming van het wolvenbestand in Vlaanderen – 4 (2019-2020)	6
VRAAG OM UITLEG van Steve Vandenberghe aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de invoering van statiegeld in Vlaanderen – 16 (2019-2020)	14
VRAAG OM UITLEG van Chris Steenwegen aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de visie van de Vlaamse Regering op het Nationaal Energie- en Klimaatplan voor de periode 2021-2030 – 26 (2019-2020)	
VRAAG OM UITLEG van Robrecht Bothuyne aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de haalbaarheid van de klimaatdoelstellingen voor 2020 – 55 (2019-2020)	20
VRAAG OM UITLEG van Lode Ceyssens aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de aanhoudende overlast van everzwijnen in Limburg en de Antwerpse Kempen – 32 (2019-2020)	29
VRAAG OM UITLEG van Imade Annouri aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de toekomst van de ISVAG-verbrandingsoven in Wilrijk – 42 (2019-2020)	34
VRAAG OM UITLEG van Tine Van den Brande aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de geplande bosuitbreiding – 51 (2019-2020)	37

VRAAG OM UITLEG van Johan Danen aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de gevolgen van de lage waterstand van de Maas – 3 (2019-2020)

Voorzitter: mevrouw Carina Van Cauter

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Ik ben blij dat ik de eerste vraag in deze commissie mag stellen aan mijn provinciegenoot, minister Demir. Mijn vraag gaat echter wel over een thema dat onze provincie overstijgt, namelijk de waterstand van de Maas. Het heeft de laatste weken natuurlijk erg hard geregend, maar we mogen problemen of thematieken niet afmeten aan twee weken regen of twee weken droogte. Het gaat over de structurele droogte van de Maas, wat geregeld voorkomt. Zeker in de periode van juli tot september was dat heel manifest.

Als we het meest recente KMI-kaartje (Koninklijk Meteorologisch Instituut) van de droogte-index bekijken, voor de periode van eind juni tot eind september, valt onmiddellijk op dat Vlaanderen en België erg bruin kleuren. De huidige toestand in Vlaanderen varieert tussen droog en extreem droog en dat is geen goed nieuws voor de stand van ons grond- en oppervlaktewater.

De aanhoudende droogte laat zich ook stilaan voelen op een aantal Vlaamse waterwegen. Door de extreem lage waterstand van de Maas – met een debiet van slechts 35 kubieke meter per seconde in plaats van de gebruikelijke 250 kubieke meter per seconde ter hoogte van Luik – worden onder andere het Albertkanaal en de Kempense kanalen minder gevoed. Ik merk dat het debiet van de Maas vandaag ook nog niet van dien aard is om daar erg positief over te zijn. Nu is dat 33 kubieke meter per seconde, maandag was dat 51 kubieke meter per seconde. Dat is dus ver onder de waarde die als normaal wordt beschouwd.

Het gegroepeerd schutten van schepen, vaar- en diepgangbeperkingen op de Kempense kanalen en het continue opwaarts terugpompen van water, moeten de bevaarbaarheid blijven garanderen. Maar ook het gedeeltelijk dichtzetten van watercaptaties bestemd voor landbouwirrigatie en natuur is een maatregel die nog al eens genomen wordt. De drinkwatervoorzieningen zijn gelukkig nog niet in het gedrang gekomen, volgens het meest recente verslag van de Droogtecommissie, van 18 september jongstleden.

Minister, volgens de droogtecommissie komt de drinkwaterwinning uit de betreffende oppervlaktewaters nog niet in het gedrang. Hoe lang kan die vorm van drinkwaterwinning nog gegarandeerd worden, als de droogtetoestand niet snel wijzigt? Nu is de toestand weliswaar iets beter dan beschreven in mijn oorspronkelijke vraag, die dateert van een paar weken geleden, maar de situatie is nog niet van dien aard om positief te zijn, met een debiet tussen 33 en 51 kubieke meter per seconde, terwijl het 240 of 250 kubieke meter per seconde zou moeten zijn. Dat is dus een vijfde van het debiet, wat op zich geen goede situatie is, zeker als we zien dat het de laatste weken toch veel geregend heeft.

Er zouden een aantal watercaptaties bestemd voor landbouwirrigatie en natuur gedeeltelijk dichtgezet zijn. Hoeveel watercaptaties bestemd voor landbouwirrigatie en natuur zijn er gedeeltelijk dichtgezet? Waar bevinden die zich? Werden die maatregelen afgestemd met de betrokken landbouwers en natuurbeheerders? Hoelang blijven de maatregelen minstens van kracht, als ze dat op dit moment nog zijn?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Mijnheer Danen, ik ben ook heel blij dat u mij als gouvgenoot de eerste vraag stelt in deze commissie. Ik ga proberen om zo nauwkeurig mogelijk op uw vraag te antwoorden.

We hebben deze zomer inderdaad een lange droge periode gekend. Intussen kan ik u meedelen dat de situatie voor de drinkwaterbevoorrading gelukkig weer genormaliseerd is. Om droge periodes te kunnen overbruggen, hebben de drinkwaterwinningen die afhankelijk zijn van het oppervlaktewater van de Maas, grote spaarbekkens. Die hebben een reservecapaciteit van 4,5 miljoen kubieke meter voor de noorderproductie van water-link en 1,8 miljoen kubieke meter voor haar zuiderproductie. Die reservecapaciteit is momenteel volledig ter beschikking, maar door de lange droogte was het deze zomer inderdaad wel noodzakelijk om maatregelen te treffen. Zo heeft water-link in samenspraak met De Vlaamse Waterweg op 24 september 2019 maatregelen genomen vanwege de lage afvoer van de Maas. Water-link verminderde haar afname uit het Albertkanaal met 1 kubieke meter per seconde, van 5 naar 4 kubieke meter per seconde. De andere watermaatschappijen namen 0,5 kubieke meter per seconde minder af van water-link. Water-link zou die werking gedurende 52 werkdagen kunnen aanhouden door zijn spaarbekken aan te spreken. In de praktijk heeft die situatie 8 dagen geduurd, van 24 september tot 1 oktober 2019. Maar we moeten erop voorbereid zijn dat dergelijke periodes van lange droogte in de toekomst vaker zouden kunnen voorkomen.

Daarom is er een hefboom in het regeerakkoord opgenomen die vooropstelt dat we een strategisch plan Waterbevoorrading moeten uitwerken, vertrekkend van het Actieplan Droogte en Wateroverlast. We leggen sterk de nadruk op waterbesparing, slim watergebruik, het sluiten van waterkringlopen en het gebruik van alternatieve waterbronnen. Met het strategisch plan Waterbevoorrading zal ik in de komende maanden aan de slag gaan, waarna het opnieuw ter bespreking naar het parlement gebracht kan worden. Ik moet er zo snel mogelijk werk van maken, want ik wil niet de minister zijn die zal meemaken dat de mensen geen water meer hebben, als ze hun kraan opendraaien. Ik besef dat er een zekere druk op zit.

Onze drinkwaterbedrijven hebben zich ook voorbereid op mogelijke risico's in de toekomst. Ze beseffen dat de huidige beschikbare reserves in de toekomst onvoldoende kunnen zijn om de watervoorziening te blijven garanderen. Zo investeren de drinkwaterbedrijven samen in het grote project Aquaduct, zodat ze onderling beter water kunnen uitwisselen en zo mogelijke tekorten binnen één regio kunnen opvangen. Zo is er reeds een project in uitvoering om de productie-infrastructuur van water-link en Pidpa onderling te verbinden.

Momenteel worden er verschillende bijkomende concepten uitgewerkt naar alternatieve waterbronnen. Zo wordt de productiecapaciteit van water-link in Oelegem aangepast om tot 1,5 kubieke meter per seconde brak water te kunnen verwerken. Ook investeert FARYS in Oostende in een grote drinkwaterproductie-installatie op basis van brak water. De diverse waterbedrijven hebben ook al projecten lopen naar verregaande zuivering en hergebruik van afvalwater, zodat er netto minder leidingwater verbruikt moet worden.

Zoals ik al zei, is het voor mij en de Vlaamse Regering een prioriteit om belang te hechten aan de waterbevoorrading. Ik zal daar in de komende maanden en jaren werk van maken.

Voor uw tweede vraag moet ik verwijzen naar een andere gouvgenoot, Lydia Peeters. Die vraag heeft namelijk vooral betrekking op haar bevoegdheden, zoals de captaties van De Vlaamse Waterweg waarnaar u verwijst.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Toen het de laatste dagen of weken heel hard aan het regenen was, vroeg ik mij af of mijn vraag nog relevant was. Ze is echter relevanter dan ooit, omdat het debiet van de Maas in Visé vandaag 33 kubieke meter per seconde is terwijl dat normaal 240 kubieke meter per seconde is. Maandag was het debiet 51 kubieke meter per seconde. Het varieert dus ook wel een beetje, maar het is dus ongeveer een vijfde, een zesde of een zevende van wat normaal is.

Ik zou u echt willen oproepen om daar aandacht voor te hebben en in contact te treden met het Waalse Gewest en Nederland. Nederland capteert immers ook drinkwater van de Maas. Alle problemen hangen wat samen.

De draagwijdte van deze vraag is natuurlijk te klein om alle problemen die met drinkwater of droogte te maken hebben, te bevatten. Ik zou u wel echt willen oproepen om daar aandacht voor te hebben en om nog harder werk te maken van de droogtecommissie dan dat de laatste weken of maanden is gebeurd. Ik stel vast dat er de laatste jaren, behalve vorig jaar en dit jaar, rond water en droogte in dit parlement en de samenleving relatief weinig is gebeurd. Het is dus belangrijk om daar hard op in te zetten, omdat het substantieel is voor tal van sectoren, zoals de landbouw, maar ook voor de drinkwaterproductie en het samenleven in Vlaanderen. Het is belangrijk dat onze drinkwaterreserves worden aangevuld en de grondwaterstand fatsoenlijk is. We moeten daar aandacht voor hebben. Ik reken op u om daar in de komende maanden en jaren een schop onder te geven.

De voorzitter: De heer Pieters heeft het woord.

Leo Pieters (Vlaams Belang): Minister, wat de heer Danen aangeeft, is de realiteit. Vorig jaar kon je gewoon door de Maas wandelen. Het is een regenrivier pur sang, maar als je ernaar kijkt tussen Maastricht en Maasbracht, dan lijkt het soms wel een beek.

Nu, de Maas wordt bijna volledig gebruikt voor drinkwater. De helft van Antwerpen drinkt Maaswater. De kanalen aan Nederlandse kant en aan Belgische kant gebruiken Maaswater. Als het heel veel regent, zien we dat in het noorden van Frankrijk de rivier niet het volume heeft dat ze normaal moet krijgen. Ook de beken en zijrivieren leveren niet voldoende water om genoeg debiet te geven aan de Maas.

Er worden ook veel andere maatregelen genomen voor het drinkwater. Voor drinkwater wordt ook een groot deel van de Mechelse Heide gebruikt. Het proefstation van Ecotron in Maasmechelen is ook opgezet voor heidebegroeiing, maar voornamelijk voor drinkwater.

Aan de andere kant zien we dat er op andere plaatsen in Limburg honderden hectare bomen worden gekapt, wat op andere vlakken een negatief effect heeft. Er zijn dus tal van zaken die moeten worden opgevolgd om dat op te lossen.

Een bijkomend probleem tussen Maasmechelen en Maasbracht is de zeer lage waterstand omdat de bedding gedeeltelijk droog staat. Daardoor komen bepaalde stoffen vrij. Met DSM, een grote chemische fabriek in Nederland, hebben we in het verleden ook al problemen gehad met overstort of lozingen. Bij zeer laag debiet dreigt dat toch problematisch te worden in de toekomst. Een onderwerp als dit zal hier nog geregeld aan bod komen.

De voorzitter: Mevrouw De Vroe heeft het woord.

Gweny De Vroe (Open Vld): Minister, in het verleden hebben we het in deze commissie al vaak gehad over droogte en wateroverlastproblemen, en structurele maatregelen die broodnodig zijn. Mijn fractie heeft dat al vaak aan bod gebracht

in deze commissie. Het principe van eerst vasthouden, bergen en dan pas afvoeren, werd in een resolutie opgenomen. Die resolutie dateert al van juni 2011.

Ik wil deze resolutie graag onder uw aandacht brengen omdat u als nieuwe minister bevoegd bent voor deze materie. De toenmalige meerderheid en mijn fractie, die toen in de oppositie zat, hebben dat ondertekend. Het is een werkstuk dat u zeker even moet nalezen. Het was ook de goede gewoonte in deze commissie om op regelmatige basis terug te koppelen naar de vorderingen inzake die resolutie. Dat is ondertussen al enige tijd geleden. Het is dus nuttig om dit weer even ter harte te nemen.

Minister, uiteraard ben ik heel tevreden dat ook in het regeerakkoord over deze problematiek wordt gesproken, en dat er een goede passage is opgenomen over het actieplan. Het strategisch plan waterbevoorrading zal worden uitgewerkt. Ik ben heel tevreden dat u in deze commissie zegt dat u daar al mee wilt beginnen in de komende maanden. Ik zal dit dan ook vanuit het parlement van heel nabij opvolgen.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Met de opmaak van het strategisch plan waterbevoorrading zullen we ons net als met het droogteplan bezighouden. We zullen uiteraard rekening houden met de resolutie van 2011 waar u naar verwijst. We hopen dat we een aantal elementen daaruit kunnen meenemen.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): We hebben het nu voor het eerst over droogte en water. Dat zal inderdaad niet voor het laatst zijn. Het is een heel belangrijke thematiek. In 2011 was er een resolutie. Ik zit in het parlement sinds 2014. In de eerste jaren daarna zijn we helemaal niet bezig geweest met water. Het is echt nodig om dat in de komende jaren wel te doen, want water is superbelangrijk. Het is dan ook belangrijk om in de komende maanden en jaren daarin een aantal stappen vooruit te zetten.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Mieke Schauvliege aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het verdwijnen van wolvin Naya en de bescherming van het wolvenbestand in Vlaanderen
– 4 (2019-2020)**

Voorzitter: mevrouw Carina Van Cauter

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, ik heb een vraag over het verdwijnen van wolvin Naya. Eerlijkheidshalve moet ik zeggen dat de vraag is opgesteld voor al de communicatie daarrond in de media kwam. Een aantal vragen zijn dus achterhaald. We weten intussen dat de laatste waarneming van de wolvin op 10 mei was en dat er vanaf eind mei een vermoeden was dat er wel degelijk iets ernstig mis was. We weten ook dat er tussen juni en september in de luwte werk gemaakt is van een onderzoek naar de mogelijke dader van de moord op Naya. Op 30 september was er dan de persconferentie, waarop toch heel uitdrukkelijk het vermoeden uitgesproken is dat de wolvin vermoord zou zijn en dat daar onderzoek naar gevoerd wordt. Het verloop kennen we, maar mij interesseert vooral welke lessen we hieruit geleerd hebben en wat u zult doen om ervoor te zorgen dat er een wolvenbestand in Vlaanderen kan overleven.

Ik ga beginnen met de vragen over de stand van zaken van het gerechtelijk onderzoek. Hoeveel personen hebben een jachtvergunning in het gebied waar Naya zich schuilhield? Welke stappen zijn ondernomen om de personen die overtredingen deden in het gebied waar ze eigenlijk niet mochten komen, te vervolgen?

Er zou een gerechtelijk onderzoek gestart zijn. Wat heeft dat gerechtelijk onderzoek opgeleverd? Welke sanctionerende maatregelen werden genomen tegen de twee betrokken mensen waarvan sprake was in het persbericht? Is er een proces-verbaal opgemaakt? Wat is de impact van dat proces-verbaal?

Welke maatregelen zult u nemen ten aanzien van de wildbeheerseenheid waar Naya zich ophield? Welke communicatie zal hierover gestart worden?

Overweegt u stappen om jachtvergunningen in het verblijfgebied van mogelijke toekomstige nieuwe wolven of eventueel daarbuiten in te trekken? Of eventueel daarbuiten?

Wat zijn uw conclusies over het verloop en welke acties zal het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) nemen om de verspreiding van de wolf in Vlaanderen verder mogelijk te maken?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Dank u voor uw vraag.

Er is de afgelopen dagen, weken en maanden heel veel verschenen over wolven Naya, over wat er al dan niet met haar is gebeurd. Om begrijpelijke redenen hebben de diensten zelf niet veel gecommuniceerd. Als u het mij toestaat, voorzitter, heb ik een zeer omstandig antwoord. Ik denk dat dat ook belangrijk is in dit dossier. Het gaat tenslotte om een beschermde diersoort – ik wil dat toch wel eens benadrukken. Als bevoegde minister is het ook deels mijn taak om ervoor te zorgen dat de leefbaarheid van beschermde diersoorten ook in Vlaanderen mogelijk is. In Nederland en in Duitsland is dat ook zo. Ik ga u dus een heel verloop geven, want onze diensten hebben daar ook heel goed aan gewerkt. Er is heel wat werk aan voorafgegaan, dus ik ga daar redelijk omstandig op antwoorden.

Als antwoord op uw eerste vraag kan ik zeggen dat wolven Naya voor het laatst geregistreerd werd door een cameraval op 10 mei 2019 om 3 uur en 6 minuten. Ze was op de beelden duidelijk drachtig. Ze liep toen, samen met wolf August, voor een van de camera's die opgesteld werden in het kader van het monitoringsproject van het Instituut voor Natuur en Bosonderzoek (INBO), in samenwerking met de lokale boswachters van Natuur en Bos. Dat was op het militair domein Kamp Beverlo. Mijn administratie heeft met de militaire overheid afgesproken om geen exacte locaties publiek bekend te maken.

Onder leiding van het INBO wordt sinds juli 2018 op discrete wijze een intensieve monitoring uitgevoerd van wolven in Noord-Limburg, daarin bijgestaan door het ANB. Die monitoring steunt op de integratie van sporenonderzoek, zoals pootafdrukken, de inzet van enkele tientallen automatische cameravallen, en genetische analyse op haren, uitwerpselen en speekselresten op prooidieren. Daardoor kon een nagenoeg permanent zicht gehouden worden op de aanwezigheid en het gedrag van het gevestigde wolvenpaar August en Naya. Gemiddeld kon om de andere dag een registratie van een wolf worden opgetekend. De langste periode waarin geen wolf werd geregistreerd, was acht dagen in oktober en november 2018.

Welke inspanningen werden er genomen om ervoor te zorgen dat Naya en haar jongen konden overleven? Enerzijds kan verwezen worden naar de opmaak van het wolvenplan, dat gecoördineerd werd door het ANB en het INBO. Dat plan werd opgemaakt om het samenleven met de wolf maximaal te organiseren en mogelijk

te maken. Om de acties uit het wolvenplan optimaal af te stemmen met andere sectoren – jacht, landbouw, natuur, private eigenaars en jeugd – werden bilaterale overlegmomenten georganiseerd. Om de vooruitgang op te volgen en bekommeren in beeld te brengen, komt het Vlaams wolvenplatform, met vertegenwoordiging uit de verschillende sectoren, periodiek samen.

Ten aanzien van verschillende sectoren die in aanraking komen met wolven, zetten we ook lokaal sterk in op communicatie en overleg. Op die manier bouwen we stap voor stap aan het draagvlak voor een diersoort die pas recent weer zijn opwachting heeft gemaakt in onze samenleving. Uiteraard zetten we daarnaast ook in op toezicht en handhaving, om illegale praktijken waar mogelijk te vermijden en aan te pakken.

Anderzijds werden er in het leefgebied van de wolven zelf inspanningen gedaan om ervoor te zorgen dat Naya en de jongen zo weinig mogelijk zouden worden verstoord. Het ploegen van de brandwegen die door het militaire schietterrein lopen, werd dit jaar uitgesteld tot november om de rust in het gebied niet te verstoren. Planteninventarisaties die voorzien waren, werden uitgesteld. Maaiwerken en beheerwerken in potentiële rust- en uitwijkzones voor de wolf werden uitgesteld naar minder optimale periodes, om de verstoring van het wolvennest te vermijden. Qua monitoring en opvolging is de frequentie van het uitlezen van de camera's en het zoeken naar sporen verhoogd: wekelijks in plaats van maandelijks.

De vaststelling dat Naya verdwenen – dood – is en het vooropstellen van de mogelijke oorzaak daarvan, zijn gebaseerd op enerzijds een grondige analyse van de vastgestelde monitoringsdata en anderzijds op een evaluatie van de waarschijnlijkheid van mogelijke doodsoorzaken. Het was volkomen volgens de verwachting dat we Naya in de eerste weken na 10 mei niet meer registreerden op onze cameravallen. De camera's stonden opgesteld langs veelgebruikte wolvenroutes, hoofdzakelijk op onverharde wegen en door wolven gebruikte wissels. Op 20 en 31 mei werd transport van prooien vastgesteld door August. In dit geval ging het om kleinere prooien of stukken van prooien die in de muil werden getransporteerd als voedsel voor Naya.

In de loop van juni begon het terreingebruik en het gedrag van August echter sterk af te wijken van wat verwacht kon worden bij aanwezigheid van een nest jongen. August vertoonde het gedrag van een eenzame wolf, geenszins dat van een ijverig mannetje dat jongen groot heeft te brengen. Naarmate de weken verstreken, zette dat patroon zich verder door. Naya zou een aantal weken na de geboorte normalerwijze ook wat verder van het nest moeten gaan jagen, waarbij ze dan ook weer op de camera's had moeten verschijnen. Dat was niet het geval. Loopsporen van de wolf en vers ingezamelde uitwerpselen bleken na DNA-onderzoek telkens ook toe te behoren aan August. Het was evenwel voorbarig om in juni al te besluiten dat Naya verdwenen was. Vandaar dat het INBO-onderzoek onverminderd in alle discretie werd verdergezet. Tijdens de zomermaanden liep bovendien tegelijk een gerechtelijk onderzoek van Natuurinspectie, waardoor discretie blijvend vereist was.

Dan kom ik tot de mogelijke oorzaken. Het ontbreken van enig spoor van Naya sinds 10 mei, in combinatie met het veranderde gedrag van wolf August, leidt tot de conclusie dat Naya en haar jongen zo goed als zeker gestorven zijn in de eerste weken na de geboorte, wellicht half mei. Voorlopig ontbreekt het aan stevig bewijsmateriaal om conclusies te trekken.

Ik overloop kort de opties. Wat met de optie 'gestorven bij de geboorte'? De geboorte gebeurt bij wilde dieren doorgaans probleemloos en sterfte tijdens het werpen is dan ook een zeldzaam fenomeen. Het verplaatsingspatroon van August in het algemeen en het transport van prooien in het bijzonder in de tweede helft

van mei, doet vermoeden dat Naya nog in leven was na de geboorte en dat er effectief jongen waren. Dit kan evenwel niet met absolute zekerheid worden gesteld, omdat bij wolvenonderzoek in het buitenland al werd vastgesteld dat wolven soms nog een tijdlang prooien naar een dode partner en/of dode jongen brengen. De kans dat dit zich hier voordeed, is echter klein, aangezien dit gedrag – het verplaatsingspatroon van het mannetje en de voedselaanvoer – zich doorzette tot minstens 31 mei.

Wat met ziekte? Er kan niet met zekerheid worden uitgesloten dat Naya gestorven is aan een ziekte. Vooral de zeer besmettelijke hondenziekte behoort tot de mogelijkheden. Het is mogelijk dat Naya hieraan gestorven is en August deze infectie zou hebben overleefd. Dieren die deze ziekte echter overleven, vertonen soms blijvende zenuwstoornissen of ontwikkelen verdikte voetzoelen. Er zijn geen indicaties dat August hieraan geleden heeft.

Ook een ongeval kunnen we niet uitsluiten. Een aanrijding lijkt evenwel weinig waarschijnlijk. De kans dat Naya ver van haar nest zou gaan, terwijl ze kleine jongen zoogde, is heel klein. In geval van een zware botsing zou dit voorval ook niet onopgemerkt gebleven zijn bij de bestuurder en zou dit meer dan waarschijnlijk gemeld zijn. Naya wist overigens al tijdens haar verplaatsing naar Vlaanderen en haar aanwezigheid in Limburg het verkeer te ontwijken. Dat is bekend via de vroegere gps-uitlezingen van haar halsband en uit de vele camerabeelden, die duidelijk aantonen dat ze elke week meermaals heel drukke wegen overstak. Ervaren wolven, zoals Naya en August, zijn zich duidelijk zeer bewust van het verkeer bij het oversteken.

Dan rest mij nog de optie 'moedwillig gedood'. Een vergiftiging is weinig waarschijnlijk, want dit zou via de prooiaanvoer in de eerste plaats August aangetast hebben, die echter kerngezond rondloopt. Natuurinspectie deed in het kerngebied van de wolven meerdere vaststellingen van stroperij. Op basis van bovenstaande analyse is het inderdaad het meest waarschijnlijk dat Naya werd doodgeschoten. Van het precieze verloop van de gebeurtenissen nog enig spoor terugvinden, is onwaarschijnlijk. Wolven bereiden voorafgaand aan de geboorte meerdere plekken voor om de jongen in onder te brengen tijdens de eerste weken na de geboorte, en vaak wordt er gewisseld tussen deze plekken. Naast hollen gaat het evengoed om minder opvallende en beschutte plekken tussen vegetatie en allerhande natuurlijke structuren. Nadat dergelijke plekken verlaten zijn, vervagen de sporen zeer snel. Hollen worden dan weer snel in gebruik genomen door andere dieren, zoals vossen. Kadavers kunnen worden opgeruimd door aaseters, zoals everzwijnen.

Als ik de opties overloop, dan is het meest waarschijnlijke dat het dier is doodgeschoten.

Er was dan nog de vraag hoeveel personen een jachtvergunning hebben in het gebied waar Naya zich schuilhield met een reeks aanverwante vragen. Het uitreiken van jachtverloven en jachtvergunningen is niet gebonden aan een bepaald terrein. Jachtverloven en jachtvergunningen gelden voor heel Vlaanderen. Voor het jachtseizoen 2019-2020 zijn momenteel 11.806 jachtverloven en 269 jachtvergunningen uitgereikt. Voor het jachtseizoen 2018-2019 werden 12.532 jachtverloven en 701 jachtvergunningen uitgereikt. In de jachtconcessie in de te beschouwen gebiedszone zijn er 1 hoofdjachtrechthouder en nog 5 medejachtrechthouders, dus 6 personen. Deze jachtgroep zit binnen een ruimere werkingszone van de plaatselijke wildbeheereenheid (WBE). In deze WBE zijn er op dit moment 72 leden.

De cel Natuurinspectie van het ANB heeft het parket van de procureur des Konings geïnformeerd over dit dossier. Er zal nog worden uitgemaakt hoe het verloop van het toezicht ofwel van de opsporing verder zou kunnen verlopen. Dit wordt nog verder in beraad genomen.

Er werden onmiddellijk twee doorgangsvergunningen ingetrokken, en door de diensten van de arrondissementscommissaris bevoegd voor de jacht worden momenteel drie jachtverloven ingetrokken. Er worden meerdere pv's opgesteld door de cel Natuurinspectie. De pv's zullen in de handen gelegd worden van de procureur des Konings.

Welke stappen overweeg ik met betrekking tot de jachtvergunningen? Het lijkt er op dit moment niet op dat het uitreiken van jachtverloven en jachtvergunningen een impact heeft gehad op het feit dat het zou worden gelinkt aan de verdwijning van de wolf. Er is ook geen enkele aanwijzing dat het uitreiken van jachtverloven en jachtvergunningen niet correct zou zijn gebeurd. Bij het uitreiken van jachtverloven en jachtvergunningen gaat de arrondissementscommissaris de gerechtelijke voorgeschiedenis van de aanvrager na op basis van het uittreksel uit het strafregister dat door de aanvrager wordt aangeleverd. Pas na die controle worden jachtverloven en jachtvergunningen uitgereikt.

Wellicht heeft uw vraag betrekking op het al dan niet uitoefenen van het jachtrecht in het betrokken gebied. Het leefgebied van de wolven strekt zich vermoedelijk uit van Noord- tot Midden-Limburg. Het is zo dat de wolven dus een zeer groot gebied doorkruisen, en dus vele jachtterreinen en werkingsgebieden van meerdere WBE's.

In het kernleefgebied, dat vooral militaire domeinen omvat, is het jachtrecht op het militair domein van Houthalen-Helchteren verpacht aan één hoofdjachtrechtshouder en vijf medejachtrechtshouders, met wie zeer grondige afspraken zijn gemaakt, zowel op basis van de jachtpachtovereenkomst als op basis van regelmatige vergaderingen tussen de betrokken partijen. De jachtrechtshouders beschikken eveneens allemaal over een geldig jachtverlof. De jachtmodaliteiten zijn conform de wetenschappelijke adviesvraag aan het INBO over de compatibiliteit tussen jacht en aanwezigheid van een wolvenbestand.

Het jachtrecht op het militair domein Kamp van Beverlo werd sedert 2012 verpacht aan drie hoofdjachtrechtshouders, met strikte jachtvoorwaarden op basis van de jachtpachtovereenkomst, een verplicht wekelijks afstemmingsoverleg en een jaarlijkse coördinatievergadering. De jachtrechtshouders beschikken eveneens allemaal over een geldig jachtverlof. De jachtverpachtingsvoorwaarden waren op het moment van verpachting vooruitstrevend op het vlak van vermijden van everzwijnschade. Bij het afsluiten van de overeenkomst was evenwel nog geen sprake van het feit dat het deel van het wolventerritorium zou worden. Tijdens het afstemmingsoverleg voor jachtactiviteiten op het Kamp werden daarvoor gerichte en duidelijke afspraken gemaakt. Voortzetting van dit overleg met de jachtrechtshouders is dan ook meer dan ooit cruciaal.

De belangrijkste elementen die uit het vernoemde INBO-advies naar voren komen, zijn het feit dat buiten de voortplantingsperiode de impact van jacht op de aanwezigheid van wolven relatief beperkt is en dat in de voortplantingsperiode de zone waarin verwacht wordt dat de wolven jongen werpen, het best zoveel mogelijk vrij blijft van menselijke verstoring. Ook in het buitenland wordt gejaagd op plaatsen waar wolven aanwezig zijn en met inachtnaam van deze regels rond verstoring vormt dat geen probleem voor de wolvenpopulaties.

De meest verstoringgevoelige periode voor de wolf is de voortplantingsperiode, vooral vanaf half maart, wanneer het nestgebied wordt gekozen, tot juni, wanneer de jongen gespeend worden. Bejaging van ree en everzwijn vindt daarom het best plaats buiten deze gevoelige periode. In diezelfde periode is ook het risico op verstoring van broedvogels reëel. Om zo weinig mogelijk verstoring te veroorzaken, gaat de voorkeur uit naar intervaljacht, met verschillende in de tijd gespreide acties met een groot aantal jagers. Om organisatorische redenen en om verstoring in gevoelige periodes te minimaliseren, wordt deze intervaljacht het best

uitgeoefend onder de vorm van gemeenschappelijke aanzit en/of stille drukjacht. Deze overwegingen zijn meegenomen in de verpachting van het jachtrecht. Rond de vermoedelijke nestsite werd ook geen jacht uitgevoerd.

Uw laatste vraag is welke acties het ANB plant om de verspreiding van de wolf mogelijk te maken in Vlaanderen. Helaas, de eerste poging om een wolvenkoppel in Vlaanderen jongen te laten grootbrengen, is mislukt. Dit betekent echter niet dat er in de toekomst geen nieuwe pogingen zullen volgen. In Duitsland werden in 2018 bijvoorbeeld 73 roedels en 30 gevestigde koppels geregistreerd die zich in 2019 hebben voortgeplant. In Frankrijk werd de populatie begin 2019 op 530 dieren geschat, waarvan er al minstens 1 tot in België is geraakt. In Nederland zijn in 2019 minstens 10 verschillende volwassen individuen gedetecteerd, en ook in Wallonië zijn sinds anderhalf jaar al minstens 5 verschillende wolven waargenomen. Een deel van de jonge wolven trekt elk jaar weg uit hun geboorteroedel, waardoor we ervan mogen uitgaan dat er de komende jaren nog wolven door Vlaanderen zullen trekken, er langere tijd halt zullen houden en er zich mogelijk ook vestigen.

Zoals vermeld bij mijn antwoord op de derde vraag, is er een wolvenplan opgemaakt net nadat de eerste wolf in Vlaanderen is aangekomen. Dit plan – u weet dat – bevat heel wat acties. Maar gezien het spijtige voorval – ik denk dat het wel de harten van vele Vlamingen beroert en we hebben dat ook allemaal van heel dichtbij opgevolgd – meen ik dat ik als bevoegde minister het wolvenplan toch moet evalueren en bijsturen waar nodig, zeker als het gaat over de bescherming van de wolf zelf.

Laten we niet vergeten dat de wolf een beschermde diersoort is in Vlaanderen en dat iedereen die in het leefgebied van dit dier aanwezig is of er activiteiten uitvoert, daar ook naar moet handelen. Ik zal het ANB vragen om hier gericht en kortdurend op toe te zien.

In de eerste plaats gaat dit over het voortzetten van de communicatie, zowel algemeen naar de bevolking als naar de verschillende sectoren toe. De ondersteuning voor het nemen van preventieve maatregelen wordt verdergezet en breed gecommuniceerd aan de veehouders. Indien er toch schade optreedt, dan wordt die beoordeeld door deskundigen en, indien de schade veroorzaakt is door de wolf, vergoed conform het Natuurdecreet. In samenwerking met het INBO zal de monitoring van wolven in Vlaanderen intensief voortgezet worden, waarbij camera-vallen worden ingezet en sporen verzameld. De komende maanden zal er gewerkt worden aan een werkkader rond hybridisatie en probleemwolven. Hybridisatie met honden vormt immers ook een bedreiging voor de wolf. Ten slotte zal het wolvenplatform blijven plaatsvinden om de afstemming met andere sectoren te optimaliseren en de bekommernissen in kaart te brengen.

Ik heb geprobeerd om zo volledig mogelijk te antwoorden op uw vraag, omdat het vele harten beroert, zowel in positieve als negatieve zin.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Dank u, minister, voor uw omstandig antwoord. Dat toont inderdaad aan dat de wolf u nauw aan het hart ligt, of daar ga ik dan toch van uit. Maar het resultaat van al die monitoring en inspanningen die het ANB en het INBO geleverd hebben, is natuurlijk dat de wolf wel verdwenen is en dat we eigenlijk een heel sterk vermoeden hebben van wat er gebeurd is.

We moeten ook zien dat men in het afgelegde traject heel sterk heeft gefocust op de monitoring en het volgen van het traject van de twee wolven, maar dat Natuurinspectie pas op de proppen kwam op het moment dat er een sterk vermoeden was dat de wolf verdwenen was. Ik vraag me dus af of u er actiever op

zult toezien dat Natuurinspectie niet enkel het gebied controleert op het moment dat er een anonieme klacht binnenkomt, maar continu. Ik denk dat er heel wat meer inspanningen nodig zijn om dat ook daadwerkelijk te doen.

Ik heb ook begrepen dat er slechts 3 natuurinspecteurs in de provincie Limburg actief zijn. We moeten serieus zijn: 3 natuurinspecteurs voor heel Limburg en voor heel Vlaanderen 28, dat zijn er toch echt wel te weinig. Als we de overlevingskansen van de wolf echt willen garanderen, dan zullen we er toch voor moeten zorgen dat mensen die kwaadwillig zijn – en de feiten hebben bewezen dat die er dus zijn – ook op heterdaad kunnen worden betrapt. Nu is het zo georganiseerd dat dat absoluut niet kan. Minister, wat zult u doen om ervoor te zorgen dat mensen die kwaadwillig zijn en de wolf dus inderdaad willen bestrijden, worden betrapt en ook daadwerkelijk worden vervolgd? Ik denk dat een personeelsuitbreiding zeker nodig zal zijn. Het is op zich zeer belangrijk dat we dat doen.

U hebt het advies van het INBO voorgelezen. Na een anonieme klacht is Natuurinspectie het gebied binnengedrongen en heeft het daar onmiddellijk heel wat overtredingen vastgesteld, wat ook aantoonde dat het echt nodig is om daar actief te zijn. Over welke overtredingen ging dat en wat zult u doen om te voorkomen dat dat nog gebeurt?

De voorzitter: De heer Ceyssens heeft het woord.

Lode Ceyssens (CD&V): Minister, ik wil u feliciteren met uw lange antwoord. Voorzitter, misschien moet u een seintje geven aan de parlementsvoorzitter dat de plenaire vergadering iets later zal starten, als ik kijk naar deze agenda.

Minister, alle gekheid op een stokje, ik ga ervan uit dat dit onderzoek, dat u grondig hebt beschreven en dat ook grondig is gevoerd, ook verder zal worden gevoerd en dat, als er vaststellingen komen, er inderdaad ook de nodige straffen zullen zijn. Dat ligt wel niet in uw handen, maar daar ga ik wel van uit. We moeten wel fair zijn als het gaat over Natuurinspectie en wanneer die zagezegd pas in gang schiet. Men kan natuurlijk niet optreden voor een misdrijf dat niet is begaan. Ik wil vandaag toch eens heel uitdrukkelijk pleiten voor het volgende. Ik hoor straffe uitspraken van beide zijden. Ik vind dat een beetje jammer, want ik denk dat die geen van beide het doel dienen. Ik denk dat er nog redelijk wat werk aan de winkel is om een draagvlak te creëren voor de wolf in Vlaanderen. Ik denk niet zozeer aan die gebieden waar de wolf niet woont, want daar is er vrij veel sympathie voor de komst van de wolf, denk ik. In de leefgebieden van de wolf zelf zijn de meningen echter op zijn zachtst gezegd verdeeld.

Nochtans hebben we als lokale besturen de afgelopen maanden en jaren vrij veel inspanningen gedaan om dat draagvlak wat mee te helpen vergroten. Dan denk ik aan de vraag die naar hier is gekomen en die positief is beantwoord om schaphouders mee te helpen investeren in het veilig maken van hun weides. Ik denk ook aan de lokale infovergaderingen die er zijn geweest over de wolf. Vergis u niet, collega's: dat waren niet alleen druk bijgewoonde vergaderingen, maar dikwijls ook zeer emotioneel geladen vergaderingen, waar er vragen in allerlei richtingen kwamen, tot zelfs de vraag of iemands kinderen nog veilig op kamp konden gaan in de omgeving. We kunnen daar lacherig over doen, maar ik denk dat het op dat moment zaak is om correcte, juiste informatie te kunnen verstrekken, want de indianenverhalen die daarover dagelijks op sociale media verschijnen, zijn absoluut niet te onderschatten.

We hebben zelf het initiatief genomen een wolvententoonstelling te organiseren, die langs de verschillende lokale besturen is gepasseerd. Ik weet dat er in mijn gemeente drieduizend bezoekers de revue zijn gepasseerd, zowel voor- als tegenstanders. Ik denk echter dat er op dat vlak nog werk aan de winkel is. De

lokale besturen zijn dan ook vragende partij om dat mee te ondersteunen, maar ik denk dat ook bijvoorbeeld het INBO meer kan doen.

Ik heb destijds een suggestie gedaan. In Duitsland worden proeven gedaan om schaapskuddes te beveiligen met halsbanden die een verhoogde hartslag meten en dan een ultrasoon geluid uitsturen. Dat zijn goedkope middelen waarvan snel wordt gezegd dat ze om de een of andere reden niet mogelijk zijn. Ik zou de zaken die op andere plaatsen worden uitgetoetst toch minstens een kans willen geven.

Het is heel gemakkelijk om te stellen dat we een draad rond die schapen moeten plaatsen. We mogen echter niet vergeten we de aanwezigheid van grote schaapskuddes in dat leefgebied vanuit het natuurbeleid zelf hebben gestimuleerd om de diversiteit in die gebieden te verbeteren. Het is niet altijd mogelijk die grote kuddes allemaal achter draad te plaatsen om ze zo tegen wolven te beschermen.

Mijn pleidooi is zeker en vast tot beide kanten gericht, zowel tot voor- als tegenstanders. Ik vraag iedereen te stoppen met die straffe uitspraken en die polariserende taal, want dat zal het voortbestaan van de wolf in deze regio niet vooruithelpen. Ik denk dat we op zoek moeten naar een draagvlak en dat we in flankerende maatregelen moeten investeren. Het INBO kan hier zeker en vast een bijkomende rol in spelen.

De voorzitter: De heer De Bruyn heeft het woord.

Piet De Bruyn (N-VA): Minister, Goethe heeft ooit gezegd: "In der Beschränkung zeigt sich erst der Meister", maar ik ben heel blij dat u die goede deugd hier niet hebt betracht en net zeer omstandig hebt geantwoord. U hebt hiermee getoond dat de overheid de zorgplicht, die samenhangt met de verdediging en de bescherming van een beschermde diersoort, ernstig neemt. We hadden in de media al een stukje kunnen lezen van het overzicht dat u gegeven hebt. U bent nu wat omstandiger geweest.

Dat brengt me bij een ander punt. U hebt namelijk verklaard dat het helaas het meest waarschijnlijk is dat de wolvin Naya is doodgeschoten. Dat is natuurlijk ook de meest verontrustende uitkomst die we ons kunnen voorstellen, want we weten hiermee ook quasi-zeker dat er mensen rondlopen met de idee dat de wolf niet in Vlaanderen thuishoort en dat alle middelen geoorloofd zijn om de verdere opgang van de wolf te stuiten.

Mijnheer Ceyssens, dat is een onaanvaardbaar uitgangspunt waartegen niet enkel de Vlaamse overheid, maar ook de lokale overheden moeten ageren. Ik ben blij dat u inspanningen hebt geleverd om duidelijk te maken dat er een plaats is voor wolven in Vlaanderen en dat dit wordt gemonitord, zodat we weten dat dit op een veilige en verantwoorde manier kan gebeuren.

Minister, ik nodig u uit om elke actor op het terrein, zoals de verenigingen die de terreinen beheren, de landbouwsector en zeker ook de jachtverenigingen, verder bij het proces te betrekken. Ergens zitten er rotte appels. Daar moeten we niet flauw over doen. Ik heb de commentaren gelezen op het ogenblik dat het quasi-zeker was dat Naya was doorgeschoot. Sommige commentaren logen er niet om en ik ben daar zeer door verontrust. Ik ben niet verrast, want ik heb hier in de loop der jaren wel wat debatten over gevoerd, maar ik ben zeer verontrust. We kunnen ons hier niet bij neerleggen. Ik nodig u uit om met alle actoren ernstig door te praten wat er mogelijk is gebeurd. Van mij mag dat best ver van de camera's gebeuren. U moet nagaan wat de rol van die actoren kan zijn om te voorkomen dat dit opnieuw zou gebeuren.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Ik vat het even samen. Ik denk dat het mijn taak is om er de komende dagen, maanden en jaren in alle rust en stilte voor te zorgen dat we de verschillende actoren samenbrengen. We moeten nagaan hoe we de leefbaarheid voor de beschermde diersoort kunnen verzekeren. Ik vind dat persoonlijk belangrijk. Ik snap echter ook de bekommernissen van mensen met kinderen en veehouders. In het buitenland zijn er heel wat innovatieve oplossingen. Ik zal daar met een frisse blik naar kijken.

Ik zal het wolvenplan evalueren en bijsturen waar dat nodig is. Ik zal met beide elementen rekening houden. Wat de vraag over de natuurinspecties betreft, deel ik uw mening: 3 in Limburg en 28 in heel Vlaanderen, dat is weinig. Maar elk nadeel heeft zijn voordeel. Door het feit dat ik al die bevoegdheden samen heb, ook Handhaving, zie ik wel een mogelijkheid om te kijken wat ik kan doen. Ik zal dat de komende maanden eens van dichtbij bekijken.

Ik kan u meedelen dat er twee heel duidelijke overtredingen werden vastgesteld door de inspectie: ten eerste de strop met lokaas erbij en ten tweede een jeep met twee personen met een geladen geweer in een zone waar je niet mag komen. Dat zijn heel duidelijke overtredingen. Ik weet niet wat de bedoelingen zijn, maar ik heb daar wel vermoedens over. Ik denk dan ook dat we binnen de bevoegdheid van Handhaving moeten kijken hoe we daar in de toekomst mee omgaan.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, ik ben heel blij dat u het wolvenplan zult herevalueren en dat u zult zoeken naar maatregelen om de verspreiding van de wolf ook in Vlaanderen echt mogelijk te maken. Maar ik wil het nog eens benadrukken: u mag zoveel evalueren als u wilt, het sluitstuk zal ook handhaving zijn. Dat zit ook binnen uw bevoegdheden. Ik ben dan ook heel blij te horen dat u daar ook werk van wenst te maken. De overtredingen die zijn vastgesteld, hebben aangetoond dat het echt wel nodig is om ook op die nagel te blijven kloppen. Er is niet alleen handhaving nodig op het moment dat er klachten zijn, maar er moeten ook preventief controles uitgevoerd worden, zodat we voorkomen dat mensen het in hun hoofd halen om de wolf te bestrijden. Polariserend over dit verhaal, daar wensen wij ook niet aan mee te doen, maar we willen wel alles in het werk stellen om de kansen voor de verspreiding van de wolf in Vlaanderen mogelijk te maken. We zullen daar dan ook herhaaldelijk op terugkomen, als blijkt dat dat niet het geval zou zijn.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Steve Vandenberghe aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de invoering van statiegeld in Vlaanderen – 16 (2019-2020)

Voorzitter: mevrouw Carina Van Cauter

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (sp.a): Minister, deze vraag gaat over een thema waar ik ook in de vorige legislatuur hard op heb ingezet. En opgeven staat niet onmiddellijk in mijn woordenboek.

Los van de vragen die ik hier vandaag zal stellen, zijn wij in onze eigen gemeente Bredene bezig om heel wat initiatieven te nemen om statiegeld op een of andere manier gedeeltelijk in te voeren. Maar ik denk dat ook Vlaanderen niet kan en mag achterblijven. De Brusselse en de Waalse regeringscoalities spraken in hun regeerakkoord immers hun steun uit voor een statiegeldsysteem op petflessen en blikjes.

Meer dan de helft van de Vlaamse gemeenten is al lid van de statiegeldalliantie. En uit een enquête van Test-Aankoop blijkt dat maar liefst 80 procent van de Vlamingen voorstander is. Daarnaast vraagt Europa dat in de nabije toekomst 90 procent van de plastic flessen selectief wordt opgehaald. De Franse, Britse en Nederlandse regeringen zullen binnenkort ook plannen goedkeuren om statiegeld in te voeren. De vrees voor eventuele grensaankopen, waar tegenstanders heel graag mee uitpakken, vervalt dus. Meer zelfs, als Vlaanderen achterblijft, wordt het mogelijk de enige regio in West-Europa zonder een vorm van statiegeld op plastic en blik.

Minister, de voordelen van statiegeld zijn legio: minder zwerfvuil, betere recyclagecijfers, een mooie, properdere natuur, minder verspilling van belastinggeld aan het opruimen van zwerfafval. De huidige Vlaamse Regering heeft beslist om het beleid van de vorige regering verder te zetten en de invoering van statiegeld niet in het regeerakkoord op te nemen, maar om het misschien, na evaluatie, toch in te voeren in 2023. Tot slot valt in het regeerakkoord ook te lezen dat de Vlaamse Regering zal zorgen voor "goede en betrouwbare cijfers (op basis van nulmetingen) over ingezameld en gerecycleerd afval, zodat we ons beleid goed kunnen sturen en zeker zijn dat de doelstellingen ook echt gerealiseerd worden."

Minister, zult u in overleg gaan met de nieuwe Waalse en Brusselse Hoofdstedelijke Regering over hoe statiegeld bij hen zal worden ingevoerd en daar eventueel zelf de nodige lessen uit trekken?

Bent u bereid om statiegeld op blikjes en flessen, in tegenstelling tot wat in het regeerakkoord staat, alsnog vroegtijdig in te voeren in Vlaanderen? Of ben u bereid deze discussie te heropenen, indien blijkt dat het invoeren van statiegeld in Brussel en Wallonië echt rendendeert? Ik twijfel daar trouwens niet aan.

Uit de Panoreportage van enkele weken geleden bleek dat onze recyclagecijfers zwaar overschat zijn. Ik heb dat ook al enkele keren in het verleden in deze commissie aangehaald. Tegen wanneer en op welke manier plant u voor goede en betrouwbare cijfers te kunnen zorgen, niet alleen over het ingezameld, maar ook over het gerecycleerd afval? Ik heb het dan over cijfers die gecheckt en gedubbelcheckt zijn.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Op uw eerste vraag over het in overleg treden met de nieuwe Waalse en Brusselse Regering, kan ik bevestigend antwoorden. Mijn administratie zal de initiatieven die genomen worden in Wallonië en Brussel opvolgen. Ook in de schoot van de Interregionale Verpakkingscommissie (IVC) zal hierover overleg gepleegd worden, net zoals over het ganse verpakkingsbeleid.

U vroeg of ik bereid ben om statiegeld alsnog vroegtijdig in te voeren. De vorige regering heeft een verpakkingsplan 2.0 goedgekeurd. Daarin zitten diverse doelstellingen en engagementen, niet alleen met betrekking tot zwerfvuil en recyclage van verpakkingsafval, maar ook met betrekking tot een slimmer ontwerp van verpakkingen met het oog op de recycleerbaarheid ervan. Het regeerakkoord is duidelijk over de uitvoering en opvolging van dit plan. De Vlaamse Regering zal alle afspraken uit het verpakkingsplan 2.0 dus uitvoeren.

U weet dat de evaluatie eind 2023 gebeurt, waar ik mij ook aan zal houden. Het zou niet loyaal zijn om daar nu van af te wijken. De letterlijke zinnen in het plan over de evaluatie zijn: "Indien de voorziene doelstellingen op significante wijze niet worden gehaald, worden forse boetes opgelegd. Bovendien zullen bijkomende inspanningen geëist worden van de relevante sectoren om de doelstellingen te halen. Eind 2023 wordt opnieuw geëvalueerd. Indien de doelstellingen nog steeds significant niet gehaald worden, zal de sector gevraagd worden om statiegeld te organiseren of een veralgemeend beloningssysteem in te voeren."

Dit betekent dat we in eerste instantie volop inzetten op de maatregelen uit het verpakkingsplan 2.0, goedgekeurd door de vorige Vlaamse Regering. Ik zal dat ook zeer nauw opvolgen. De sector heeft nu de kans om het zelf te doen. Als hij daar niet in slaagt, dan zullen we toch moeten nagaan hoe we daar verder mee moeten omgaan. Ik ben het er wel mee eens dat de tijd dringt en dat er iets moet gebeuren.

Het is nu aan hen. Ik zal dat ook zeggen tijdens mijn overleg met de sector. De sector moet maatregelen nemen. Zo niet, zullen we de sector vragen om statiegeld te organiseren of om een veralgemeend beloningssysteem in te voeren.

De nieuwe kaderrichtlijn Afvalstoffen legt een nieuwe doelstelling en berekeningswijze op voor stedelijk afval. Conform deze richtlijn moet recyclage beter in kaart worden gebracht dan nu het geval is. Nieuwe regels voor rapportage en berekening hebben natuurlijk altijd een impact op zowel de cijfers die men inzamelt als op de berekeningen zelf. De administratie is momenteel bezig met de oefening om ervoor te zorgen dat we zo vlug mogelijk zeker de juiste cijfers verzamelen om de rapportage zoals ze door Europa wordt opgelegd, ook correct te kunnen uitvoeren. De ingezamelde hoeveelheid stedelijk afval en de recyclage ervan moet voor de eerste keer worden gerapporteerd tegen 30 juni 2022, over het productiejaar 2020. Dan pas kan ik u de gegevens meedelen.

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (sp.a): Minister, u zegt dat de tijd dringt, maar volgens mij is het al veel langer vijf na twaalf. De te kopen tijd is allang voorbij. Ik ben een kustburgemeester en ik weet maar al te goed wat voor probleem dit is. Ik heb het dan nog niet over de vele duizenden euro's personeelskosten die moeten worden ingeschreven, en de mensen die dagelijks een bodemloos vat moeten bijvullen.

Het valt niet te ontkennen – ik zal erop blijven hameren, wat er ook wordt gezegd – dat statiegeld echt wel de ideale maatregel is om zwerfvuil aan te pakken. Men zaait graag verwarring door met cijfers te goochelen en men gebruikt die ook door elkaar. We hebben daar verschillende debatten over gevoerd in de vorige legislatuur, maar de bewijzen zijn er heel duidelijk en zijn wetenschappelijk onderbouwd. In de landen waar statiegeld werd ingevoerd, verminderde het zwerfvuil tot 40 procent. Dat staat gelijk aan 56,7 miljoen euro minder opruimkosten op jaarbasis. In het afvalplan, het verpakkingsplan 2.0, waar u het over hebt, heb ik geen enkel voorstel gevonden dat zulke resultaten oplevert. Geen enkel. Ik heb het van boven naar beneden grondig gelezen en uitgezocht: neen.

Daarenboven vraagt de zwerfafvaldoelstelling in het verpakkingsplan 20 procent minder zwerfvuil in 2022 ten opzichte van 2013. Wat zijn de laatste resultaten van 2017? Die resultaten zijn bedroevend. We zetten geen stappen vooruit, integendeel, want er is ruim 30 procent meer zwerfafval dan in 2013. Dat zijn geen hoopgevende cijfers, als je het mij vraagt.

Minister, dit gaat over ons milieu, onze straten, onze pleinen, stranden en plassen, en over u en alle Vlamingen die hun belastinggeld daar moeten blijven instoppen. Er is geen tijd meer te verliezen. We kunnen niet meer wachten tot 2023. Ik weet dat u niet meer zult afstappen van het verpakkingsplan 2.0 en de afspraken die binnen de regering zijn gemaakt. Ik kan daar begrip voor opbrengen, maar in 2020 zullen er zeer waarschijnlijk nieuwe zwerfvuilcijfers worden gepubliceerd over de vooruitgang.

Minister, mijn bijkomende vraag is de volgende: bent u bereid een tussentijdse evaluatie te houden indien uit de cijfers van 2020, die dan over 2019 gaan, blijkt dat er geen substantiële daling valt op te merken? Als dat zo is, dan zult u niet meer kunnen wachten tot 2023. Dan zult u moeten anticiperen en proactief acties ondernemen.

De voorzitter: De heer Vandaele heeft dat woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): Mijn goede collega en kustbuurman Steve Vandenberghe blijft natuurlijk hameren op dat ene instrument van het statiegeld zonder dat hij andere instrumenten een kans geeft. Dat is precies wat wij hebben gedaan met dat verpakgingsplan 2.0. We weten dat statiegeld maar een deel van het potentiële zwerfvuil aanpakt. Een groot aantal zaken zit daar niet in, zoals folies en piepschuim. Dat wordt niet gevat door het statiegeld.

Wat wij hebben gedaan en waarvoor we altijd hebben gepleit in deze commissie, is volop inzetten op de producentenverantwoordelijkheid. Het zijn zij die het verpakingsafval produceren en in omloop brengen. Zij moeten het probleem ook oplossen. We geven hen nu die kans en we hopen dat ze die kans ook grijpen. Als ze dat niet doen, zo heeft de minister gezegd, dan gaan ze inderdaad op de blaren moeten zitten.

Maar als ze doen wat ze hebben beloofd en waarvoor ze zich hebben geëngageerd in het verpakgingsplan dat u helemaal hebt gelezen, collega, dan zijn de resultaten beter en gaan ze verder dan het beste systeem van statiegeld dat nu bestaat. Kijk naar de percentages waartoe ze zich hebben geëngageerd: die liggen hoger dan in het beste systeem voor statiegeld dat nu bestaat. We moeten dat dus een kans geven en we moeten dat inderdaad monitoren.

U hebt overschot van gelijk, en de meerderheid heeft dat ook al herhaaldelijk benadrukt: we moeten referentiepunten hebben, we moeten objectieve cijfers hebben en we moeten een nulmeting hebben, of hoe u het ook noemen wilt. Maar wij geloven erin dat we die kans eerst moeten geven aan de sector zelf. Zij zijn het best geplaatst om te weten hoe zij met hun producten moeten omgaan. Ik hoop dat zij die kans grijpen – we hebben hun dat ook al duidelijk gezegd. Anders vallen we inderdaad terug op wat in het regeerakkoord staat en zullen er andere middelen moeten komen. Dat kan dan misschien statiegeld zijn.

De voorzitter: Mevrouw De Vroe heeft het woord.

Gweny De Vroe (Open Vld): Ik vind ook dat we heel ambitieus moeten durven te zijn wat de verpakingsproblematiek betreft. We kennen allemaal de beelden van de plastics in de zee. We moeten dus echt super ambitieus durven te zijn en het probleem ook echt heel grondig aanpakken. We hebben hier inderdaad midden 2018 een verpakgingsplan goedgekeurd. We kennen het allemaal, collega Vandenberghe. Het is ambitieus, maar de doelstellingen moeten inderdaad allemaal uitgevoerd worden en de producenten moeten hun verantwoordelijkheid nemen. Minister, we moeten daar echt wel kort op de bal spelen en hen van kortbij volgen, want het is echt wel heel belangrijk, het is vijf voor twaalf, neen, misschien al vijf over twaalf. Er is dus echt heel veel nood aan een ambitieuze aanpak. In het regeerakkoord staat inderdaad opgenomen dat we in 2023 evalueren. De stok achter de deur is inderdaad het invoeren van een statiegeld- of beloningssysteem. We moeten dat dus heel ambitieus verder durven aanpakken.

Wat de producentenverantwoordelijkheid betreft, heb ik er hier al meermaals bij de vorige minister op gehamerd dat niet elke verpakingsproducent momenteel doet wat hij moet doen. Ik verwijs daarbij naar de kauwgum- en de sigaretten-industrie. Niet elke industrietak doet wat hij moet doen. Minister, ik wil u daar graag op wijzen, want ik vind wel dat elke producent toch ook zijn verantwoordelijkheid moet nemen en wat mij betreft, is dat nu nog niet het geval. Ik wil daar dus heel graag uw aandacht op vestigen.

Wat recyclage betreft, moeten we ambitieus durven zijn. De recyclagegraad moet naar boven. Wat de betrouwbaarheid van de cijfers betreft, waarnaar collega Vandenberghe daarnet verwees, is het inderdaad belangrijk dat de nulmeting en

de cijfers waarmee gewerkt wordt, ook effectief door de sector gedragen worden. Het is ook zeer belangrijk om hierover altijd het gesprek met de sector aan te gaan.

Dit is een problematiek die heel hard leeft in deze commissie, minister, en waar we ook heel hoge verwachtingen van u hebben.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (CD&V): Ik denk dat we niet moeten herhalen dat de zwerfvuil-problematiek ons ook de afgelopen jaren heeft beziggehouden in deze commissie, evenals iedereen die op lokaal niveau actief is en elke burger. Het is een van de elementen waaraan onze inwoners zich het meeste storen. Weliswaar moeten we ook vaststellen dat er toch een grote groep mensen is die blijkbaar zwerfvuil creëert.

Ik denk dat het heel duidelijk is dat aan het verpakkingsplan op zich een heel lang traject is voorafgegaan, en dat de sector zich ook duidelijk geëngageerd heeft. Collega's, als je rondkijkt, voel je ook wel dat er heel wat in beweging gezet is. Er zijn heel wat bedrijven die vandaag effectief kijken of hun product in een ander soort materiaal gestoken kan worden, of in herbruikbaar materiaal. Ik denk dat de drinkflescampaagnes nooit zo ruim en zo groot zijn geweest als de afgelopen maanden. Ik ben wel heel blij dat ik toch voel dat er op het terrein een beweging in gang gezet is.

Maar de lat ligt natuurlijk hoog in dat verpakkingsplan en de vraag is dus of we de doelstelling effectief gaan halen, want dat is wel noodzakelijk. De urgentie is zeer groot. De nulmeting is gestart, maar ik weet, minister, dat we een evaluatie voorzien hebben in 2023. Ik ga ervan uit dat u dat meeneemt, maar ik zou ook wel willen suggereren dat het overleg met de sector ondertussen ook heel kort en nauwgezet opgevolgd wordt. Als er natuurlijk een traject over gaat en we zien dat we het niet halen, dan hoop ik toch dat het tussentijds overleg ook zeer kort opgevolgd wordt om te zien of er eventueel bijsturing of ondersteuning op bepaalde vlakken nodig is.

Een tweede punt dat ik wil aanstippen is het element van innovatie. Willen we naar oplossingen gaan, dan is er veel sensibilisering nodig. We gaan de mindset van de burgers moeten veranderen. Dan is er echter misschien ook wel productinnovatie nodig. Ik weet niet of u ook dat nauwgezet mee kunt volgen, ook in overleg met de minister bevoegd voor de innovatie. Liggen er ook daar mogelijkheden op tafel om die extra duw in de rug zeker mee te geven en naar die switch te kunnen gaan?

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Voorzitter, er zijn veel nadelen aan ouder zijn, maar er zijn ook voordelen, namelijk dat je een beetje kunt refereren aan vroeger. We hebben in Vlaanderen een hele discussie gehad over het invoeren van statiegeld begin jaren '90. Begin jaren '90, dat is bijna dertig jaar geleden. Toen wezen de cijfers al uit dat statiegeld veruit de beste methode was om zwerfvuil aan te pakken. Naar aanleiding daarvan heeft de verpakkingsindustrie zich georganiseerd en Fost Plus opgericht en we zien dat men eigenlijk wel resultaten heeft geboekt. De bevolking heeft zich daar heel sterk achter geschaard. De Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) heeft daar heel sterk aan meegewerkt, om al die jaren aan te sensibiliseren.

We zien echter dat er een duidelijke grens is aan wat men kan bereiken op die manier. Er is geen andere sector dan die van de verpakkingsindustrie waar al zo lang engagementen zijn via convenanten. Bijna dertig jaar dus, en de resultaten zijn wat ze zijn. Nu heeft de vorige regering nog maar eens een afspraak gemaakt met diezelfde verpakkingsindustrie, die alweer belooft stappen te zetten. Ik sluit me aan bij collega Vandenbergh. Als er een evaluatie is voorzien voor 2023, dan

vind ik dat toch wel een heel lange periode. Ik pleit er toch ook voor om heel sterk de vinger aan de pols te houden, heel goed te volgen wat er gebeurt en, mochten we signalen hebben en mocht uit de cijfers blijken dat er weinig vooruitgang is, toch zo snel mogelijk bij te sturen. Ik denk dat deze sector al heel veel jaren kansen heeft gekregen om zich anders te organiseren. De logica in afval blijft nog altijd het ecodesign: productontwikkeling, hergebruik, recyclage, enzovoort. Ik denk dat we die logica ook moeten gaan hanteren.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Misschien nog een kleine aanvulling: Nederland gaat binnenkort statiegeld invoeren. We dreigen dus ook een eiland te worden. Ik denk dat het ook heel belangrijk is dat we leren uit de ons omringende landen, dat we bekijken wat daar gebeurt en dat we echt mee zijn. Ik pleit er ook voor dat we tussentijds evalueren en dat we er echt voluit voor gaan om toch op tijd bij te sturen, want zoals het nu is, kan het niet verder. Zorg er dus voor dat we geen eiland worden waar men blijft hameren op samenwerken met producenten die eigenlijk niet echt hun doelstellingen wensen te behalen.

De voorzitter: Het resultaat telt, minister.

Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Ja, alleen het resultaat telt, denk ik. Voor alle duidelijkheid: ik ga dus niet wachten tot 2023 en ondertussen niks doen of naar beneden of naar boven kijken. Voor alle duidelijkheid: ik zal sowieso zeer regelmatig de sector bij me roepen en bekijken hoe ver we staan. Voorzitter, ik wil zelfs het voorstel doen aan de parlementsleden dat, wanneer we in 2020 de cijfers hebben, we hier een debat organiseren om te bekijken waar we staan en wat we tussentijds kunnen doen. Ik wil dus met die cijfers naar het parlement komen. Ik denk persoonlijk ook wel dat het nuttig is om het debat ook hier in het parlement te hebben. We moeten niet wachten tot 2023. In 2020 zijn die cijfers er en ik denk dat het wel een nuttige oefening is om daar dan al een grondig debat over te voeren.

De voorzitter: Dat staat genoteerd.

De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (sp.a): Met uw voorstel over het parlement ga ik volledig akkoord, maar dan moet de sector daar ook bij betrokken worden. Het is even belangrijk dat we dat debat ook met hen kunnen voeren als parlementsleden. Dat lijkt me fundamenteel en essentieel.

Ik kom heel goed overeen met collega Vandaele, maar ik vind dat hij het zonlicht wat loochent. Ik heb niet gezegd dat ik me vastpin op die 40 procent. Het is een en-enverhaal. Ik heb het daarnet uitgelegd: er is niet één systeem dat die 40 procent kan wegwerken in het verpakkingsplan. Dat is niet het enige dat moet gebeuren. Collega, u weet dat even goed als ik. U weet dat ik een constructief parlements lid ben en altijd met voorstellen kom.

Om af te sluiten noteer ik dat die tussenevaluatie er komt, met het parlement, met de sector, in 2020. Minister, ik hoop dat het wel in orde komt met de cijfers, maar als we er niet raken, als het niet lukt, dan hoop ik dat u alsnog bereid bent om in de regering uw gewicht te gebruiken, figuurlijk dan, en ervoor te zorgen... *(Opmerkingen)*

Het is een compliment, hoor. *(Gelach en opmerkingen)*

Het is een compliment. *(Gelach)*

Minister, ik heb gezegd dat ik een constructief iemand ben. Dit is positief bedoeld.

We moeten samen het debat kunnen voeren. Indien de cijfers niet zo positief zouden zijn, kan de Vlaamse Regering dan met steun van de commissie stappen zetten. Ik heb in elk geval een goed gevoel na deze vraag om uitleg. Ik denk dat we de komende weken en maanden heel goed werk kunnen leveren met betrekking tot dit zeer belangrijke thema.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Chris Steenwegen aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de visie van de Vlaamse Regering op het Nationaal Energie- en Klimaatplan voor de periode 2021-2030 – 26 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Robrecht Bothuyne aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de haalbaarheid van de klimaatdoelstellingen voor 2020 – 55 (2019-2020)

Voorzitter: mevrouw Carina Van Cauter

De voorzitter: Deze vraag is een gekoppelde vraag. De eerste vraag, van collega Steenwegen, grijpt terug naar een vraag die vorige week eigenlijk al in de plenaire vergadering aan bod is gekomen, maar aangezien er een opvolgvraag kwam van collega Bothuyne, hebben we de vraag van collega Steenwegen toch maar ontvankelijk verklaard en gekoppeld aan die van collega Bothuyne.

De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Dank u, voorzitter.

Minister, deze vraag is niet enkel tijdens de plenaire vergadering al aan bod gekomen. Eigenlijk heb ik ze min of meer ook al aan uw voorganger, minister Van den Heuvel gesteld.

Minister, ik zal niet alles herhalen wat toen is gezegd. U hebt in het Vlaams Parlement geantwoord dat u met uw diensten zou praten om na te gaan wat nog mogelijk is om een definitief Nationaal Energie- en Klimaatplan op te stellen dat aan de Europese Unie (EU) kan worden bezorgd en om na te gaan welke bijstellingen er nog moeten gebeuren.

De evaluatie van de EU en van anderen die adviezen hebben gegeven, hebben echter allemaal dezelfde teneur, namelijk dat het plan niet volstaat. Wat mij misschien nog het meest interesseert, is hoe we nu zullen voortwerken. U hebt in het Vlaams Parlement verklaard dat u bereid bent het Vlaams Parlement een aangepast plan voor te leggen. De tijd tot eind 2019 is heel kort. De complexiteit is natuurlijk dat het een nationaal en geen Vlaams plan betreft.

In mijn oorspronkelijke actuele vraag stonden vooral de procedurele aspecten voorop. U hebt ongetwijfeld al overleg met uw diensten gehad. Op welke wijze zult u dit aanpakken? Welke procedurele stappen wilt u zetten om tot een coherent en definitief Nationaal Klimaat- en Energieplan te komen? Hoe zit het met de timing?

Dat zijn de punten waarop ik in mijn vraag om uitleg de nadruk wil leggen.

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Mijnheer Steenwegen, dit is een complementaire vraag om uitleg. U hebt op het procedurele aspect gefocust, maar ik wil het vooral over de cijfers hebben. Die cijfers zijn in de communicatie van vorige week ook

aan bod gekomen, want uiteindelijk gaat het ook om cijfers die in het licht van de Europese doelstellingen voor 2020 moeten worden gehaald.

In de 'effort sharing decision' van 2009 is een doelstelling voor België uitgesproken. Het gaat om een reductie van de CO₂-uitstoot met 15 procent, om een minimaal aandeel hernieuwbare energie en om een percentage jaarlijkse energiebesparingen. Ik wil me met deze vraag om uitleg vooral focussen op de emissiedoelstelling, want dat is uiteindelijk de cruciale doelstelling. Het is de enige doelstelling die de EU in 2030 en later zal hanteren.

In de intra-Belgische verdeling van de lusten en de lasten van het klimaatbeleid heeft Vlaanderen een doelstelling van 15,7 procent minder broeikasgassen die niet onder het Europees emission trading scheme (ETS) vallen, ten opzichte van 2005. We weten allemaal dat het niet evident is die doelstelling te halen.

Minister, u hebt duidelijk verklaard dat we meer dan een tandje moeten bijsteken voor onze ambities tot 2030 en later. Het is ook belangrijk na te gaan of we de doelstelling tot 2020 halen en wat hier de gevolgen van zijn. De Europese rekenmethode bepaalt dat de uitstoot van broeikasgassen wordt berekend op de totale hoeveelheid broeikasgassen die een lidstaat in de periode 2013-2020 uitstoot. Het is, met andere woorden, een indicatief reductietraject. Met een flexibiliteitsmechanisme kunnen overschotten uit de jaren met een lagere uitstoot worden getransfereerd naar jaren met een hogere uitstoot dan in het vooropgesteld traject staat. Volgens deze rekenmethode is de kans reëel dat we de doelstelling nog kunnen halen, tenzij we misschien een aantal bijkomende inspanningen leveren.

De eerste jaren zat Vlaanderen ruim onder het emissieplafond en bovendien moet het effect van de beleidsmaatregelen die de voorbije jaren zijn doorgevoerd, nog duidelijk worden in de cijfers voor 2018, 2019 en 2020. Dit alles doet natuurlijk geen afbreuk aan de vaststelling dat er een echte trendbreuk nodig is om de doelstellingen voor 2030 en later te halen.

Minister, erkent u de hierboven geschetste rekenmethodiek voor de uitstoot van broeikasgassen om in 2020 te voldoen aan de Europese verplichtingen, als de enige juiste rekenmethode?

In de media verkondigt u dat Vlaanderen de Europese klimaatdoelen tegen 2020 wellicht niet zal halen en u ook geen bijkomende maatregelen zult doorvoeren. Dat zijn vrij duidelijke en straffe statements. Kunt u hierover meer toelichting geven? Ik ga ervan uit dat u wel degelijk nog beleid wenst te voeren in 2019 en 2020.

Welke zijn de meest recente broeikasgasemissiedata voor Vlaanderen waarover u beschikt? Het is belangrijk om de juiste cijfers te hebben.

Indien Vlaanderen zijn doelstelling in 2020 toch niet haalt, van welke mechanismen zult u dan gebruikmaken om aan de Europese verplichtingen te voldoen?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Ik dank jullie voor jullie vragen. Ik wou dat ik kon zeggen dat ik kon toveren, maar helaas kan ik dat niet.

Ik ga eerst antwoorden op de vragen van collega Steenwegen, die een zevental vragen heeft gesteld.

Collega Steenwegen, u vraagt naar de procedure om naar de finale versie te gaan, want het is een Nationaal Energie- en Klimaatplan. U verwijst ook naar de volksbevraging die er is geweest. U vraagt met wat er allemaal rekening wordt gehouden in dat definitief plan.

De publieksbevraging heeft talrijke, diverse en soms tegenstrijdige boodschappen opgeleverd. Ik kan op dit ogenblik niet voor iedere suggestie individueel zeggen of we ze al dan niet zullen volgen, maar de analyse van de input loopt en in het finaal Vlaams Energie- en Klimaatplan (VEKP) zal duidelijk worden welke accenten verlegd werden naar aanleiding van de diverse feedback.

Naast de publieksconsultatie zijn er ook een hele reeks aanbevelingen gekomen van de adviesraden, van de vrijwillige expertenpanels in het kader van Youth for Climate en Sign for my Future en van het Opvolgpaneel voor het VEKP, dat door de vorige Vlaamse Regering is opgericht. Ook deze adviezen nemen we ter harte bij de afwerking van het finale plan.

Zoals ik eerder heb gezegd, is het mijn ambitie om het VEKP zo snel mogelijk te finaliseren. Ik besef dat het kort dag is.

Het blijft mijn ambitie om het Nationaal Energie- en Klimaatplan tijdig, dus tegen het einde van 2019, samen met de andere gewesten en de federale overheid af te werken en in te dienen bij de Europese Commissie. Het Vlaamse luik zal tijdig worden afgewerkt en ik vermoed dat dat voor de andere entiteiten niet anders zal zijn. Daarnaast moeten de engagementen die de verschillende entiteiten genomen hebben in het Nationaal Energie- en Klimaatplan en de gevolgen van het eventueel niet-nakomen van deze engagementen in een samenwerkingsakkoord juridisch worden verankerd. Het is aangewezen dat de goedkeuring van het Nationaal Energie- en Klimaatplan samengaat met de goedkeuring van de nationale lastenverdeling.

Er bestaan diverse overlegfora om te overleggen over het klimaat-en energiebeleid binnen België, zoals de Nationale Klimaatcommissie (NKC). Op korte termijn zullen er binnen deze overlegorganen vergaderingen plaatsvinden waar elke entiteit een stand van zaken kan geven van hun voortgang. Ik kan u overigens mededelen dat ik volgende week een afspraak heb met de bevoegde federale minister.

Voor de integratie van de gewestelijke en federale bijdragen tot het Belgisch Nationaal Energie- en Klimaatplan zullen interkabinetwerkgroepen worden georganiseerd. Een administratieve stuurgroep voor het Belgisch Nationaal Energie- en Klimaatplan zorgt voor een correcte doorvertaling in de teksten van wat op het politieke niveau beslist wordt. Daarnaast kan er uiteraard nog bilateraal of multilateraal overleg plaatsvinden tussen de verschillende entiteiten, wanneer het gaat om maatregelen en bevoegdheden die de gewestgrenzen overschrijden, zoals mobiliteit of het elektriciteitsnet, of maatregelen en bevoegdheden die zich situeren op het federale niveau. Het finale plan zal na goedkeuring door het Overlegcomité worden overgemaakt aan de Europese Commissie. De prioriteit is nu om de ontvangen aanbevelingen van de Europese Commissie en van de andere stakeholders, experts en burgers zo goed mogelijk te verwerken.

Gezien de Europese deadline van 31 december is de timing te krap om nog een nieuwe bevragingronde te organiseren over het definitieve Nationaal Energie- en Klimaatplan. Ik denk dat het belangrijker is om de belangstelling en het enthousiasme dat er nu leeft voor het klimaatbeleid in te zetten voor de effectieve uitvoering van het plan en de realisatie van de hierin opgenomen beleidsdoelstellingen en maatregelen.

In het regeerakkoord is opgenomen dat alle belanghebbenden betrokken moeten worden en dat een actieve inzet van alle burgers, het middenveld, de ondernemingen en overheden cruciaal is. We gaan dus inzetten op een actief participatietraject om de inzet en creativiteit van iedereen aan te boren, het draagvlak te vergroten – wat heel belangrijk is –, knelpunten weg te werken en investeringen te versnellen.

Dan kom ik tot de vragen van de heer Bothuyne. Ik vind die hele rekenmethode redelijk complex. Mijnheer Bothuyne, zoals u aangeeft, voorziet de Europese regelgeving een lineair dalende uitstootruimte voor België tussen 2013 en 2020. Deze uitstootruimte werd verdeeld tussen de gewesten in het lastenverdelingsakkoord, waarin Vlaanderen de grootste inspanning op zich nam. Dat betekent een uitstootruimte op basis van een broeikasgasreductie van 15,7 procent in 2020 ten opzichte van het emissieniveau in 2005, terwijl dit voor België als geheel een broeikasgasreductie van 15 procent is.

In dezelfde regelgeving voorzag Europa ook in een aantal mechanismen om op een meer flexibele manier om te gaan met de uitstootruimte die voor een bepaald kalenderjaar wordt toegekend. Deze flexibiliteit werd ingebouwd om rekening te houden met externe factoren en de onvoorspelbaarheid van het effect van bepaalde beleidsmaatregelen.

Lidstaten kunnen hierdoor inderdaad uitstootruimte die ze te veel hebben in de beginjaren van de periode 2013-2020 gebruiken in de latere jaren van de periode. Dit betekent concreet dat de Vlaamse broeikasgasreductiedoelstelling geëvalueerd zal worden op basis van de uitstoot over de hele periode 2013-2020 en niet enkel op basis van de emissies in 2020.

Daarnaast voorziet de Europese regelgeving in bijkomende flexibiliteitsmechanismen voor lidstaten die over de hele periode met een tekort geconfronteerd worden. Lidstaten kunnen onderling uitstootruimte verhandelen of kunnen op de internationale markt de nodige rechten aankopen. De toegang tot deze flexibiliteit maakte deel uit van het akkoord waarin de lidstaten hun reductietraject aanvaard hebben.

Op basis van de informatie waarover ik vandaag beschik, zal Vlaanderen geen broeikasgasreductie van 15,7 procent in 2020 ten opzichte van 2005 realiseren. Dit zorgt ervoor dat we met een achterstand starten voor de periode 2021-2030. Het is echter ook waarschijnlijk dat Vlaanderen over de hele periode 2013-2020 de toegewezen uitstootruimte zal overschrijden. Toch zullen we ook in dat geval voldoen aan onze verplichtingen in het kader van de klimaatdoelstellingen 2013-2020 door gebruik te maken van de bijkomende flexibiliteitsmechanismen die ik zonet beschreven heb.

Wat de bijkomende maatregelen betreft, is het duidelijk dat maatregelen die de Vlaamse Regering nu in de laatste maanden van 2019 en in 2020 zal nemen een aanlooptijd nodig hebben en dus maar een heel beperkt effect op de uitstootcijfers voor de lopende periode teweeg kunnen brengen. Veel bijkomende maatregelen door de Vlaamse overheid om de klimaatdoelstelling 2020 te halen, zijn helaas niet meer mogelijk. 2020 is bij manier van spreken morgen al. Toch wil ik een warme oproep doen aan alle burgers, ondernemingen, het middenveld en de lokale overheden om in 2020 te helpen en die kloof in ieder geval zo klein mogelijk te houden.

De emissiecijfers worden beschikbaar in het tweede jaar na het aflopen van het kalenderjaar. Zo is begin 2019 de Vlaamse inventaris met cijfers tot en met 2017 gepubliceerd. Voor 2018 beschikken we momenteel enkel over een voorlopig cijfer, dat nog kan worden bijgesteld in de inventaris die begin 2020 beschikbaar wordt.

Vanaf het jaar 2016 liggen de Vlaamse niet-ETS-emissies boven de uitstootruimte voor dat jaar. Tenzij het beleid nu op korte termijn diepe reducties teweegbrengt of de externe factoren zeer gunstig blijken, zal dit wellicht ook zo blijven in de resterende jaren van de periode 2013-2020. Ik hoop dat ik hierover meer duidelijkheid heb gegeven. Anderzijds klopt het, zoals ik eerder uitlegde, dat Europa de lidstaten ook niet vraagt om hun emissies elk jaar beneden de uitstootruimte te houden. Ze kunnen dit gecumuleerd bekijken.

Op basis van de officiële niet-ETS-afrekeningen voor de jaren 2013-2016 en de ingediende inventaris voor het jaar 2017 stel ik gecumuleerd voor de periode 2013-2017

een overschot vast van 4,7 megaton CO₂-equivalent. De voor Vlaanderen beschikbare uitstootruimte daalt echter jaarlijks met ongeveer 1 megaton CO₂-equivalent. De resultaten voor de jaren 2018-2020 moeten worden afgewacht, maar zonder significante daling van de emissies is het waarschijnlijk dat Vlaanderen, ook over de periode heen, over onvoldoende uitstootruimte zal beschikken.

Indien Vlaanderen over de periode 2013-2020 wordt geconfronteerd met een tekort aan uitstootruimte, zal ik een beroep doen op de beschikbare vormen van flexibiliteit om ervoor te zorgen dat we onze verplichtingen ten opzichte van de andere entiteiten en Europa nakomen. Dat moeten we ook. Ik zal eerst de verschillende mogelijkheden grondig analyseren en vervolgens, wanneer noodzakelijk, hier een onderbouwde beslissing over nemen.

Ik heb geprobeerd om zo nauwkeurig mogelijk te antwoorden op deze, voor mij toch als jurist, zeer complexe vragen.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Minister, ik heb er natuurlijk begrip voor dat de tijd heel kort is. Ik hoor ook een aantal positieve zaken. Het is heel belangrijk dat u met veel mensen praat en overlegt, dat u de adviezen die zijn uitgebracht door de vele groepen die bezig zijn met het klimaat en die zich zorgen maken, wilt lezen en gebruiken en dat u nagaat of er elementen in zitten die u kunt overnemen in uw definitief plan.

Ook het actief participatietraject lijkt me belangrijk. Andere landen hebben ook aangetoond dat zo'n traject kan helpen en noodzakelijk is om aan dat draagvlak te werken.

Anderzijds blijft mijn bezorgdheid wel heel groot, omdat het ontwerpplan echt onvoldoende is en omdat de tijd om wijzigingen aan te brengen heel kort is. Het regeerakkoord biedt weinig hoop dat de regeringspartijen de intentie hebben om verder te gaan richting 2030.

Ik hoor dat het advies is om de opmaak van het nationaal plan te koppelen aan de lastenverdeling. Ik herinner me hoe lang de discussie over die lastenverdeling de vorige keer heeft geduurd. Het lijkt me dan nogal utopisch om te denken dat je die discussie in 2019 kunt afronden.

Wij moeten een rapport indienen bij Europa. Een plan is belangrijk, maar voor mij gaat het niet zozeer over het indienen van een plan; het belangrijkste is dat wij als maatschappij stappen zetten om die klimaatverandering aan te pakken. Als we dat niet doen, gaan we veel kansen en opportuniteiten missen. Dat is eigenlijk het pleidooi dat ik wil houden. Ik denk dat dat door veel mensen gedeeld wordt. We moeten onze economie en onze maatschappij voorbereiden en stappen zetten in de goede richting. Dat zal veel opportuniteiten opleveren. Als we dat niet doen, gaan we veel van die opportuniteiten missen. Het is spijtig om vast te stellen dat deze regering klimaat nog altijd eerder als een bedreiging ziet. Het is fysisch natuurlijk een bedreiging, maar het wordt ook maatschappelijk als een bedreiging gezien, terwijl het echt een opportuniteit is om onze economie een boost te geven, om jobs te creëren en om onze innovatiekracht te stimuleren. Ik hoop echt dat we de volgende jaren vanuit die denkwijze rond het klimaatthema kunnen werken en dat we elkaar proberen te stimuleren om juist naar die opportuniteiten te kijken en van onze Vlaamse maatschappij ook een koploper te maken in heel dat debat, zodat we al de brains die we hebben, al de innovatiekracht, al de kansen en troeven die we in Vlaanderen hebben, echt optimaal en maximaal inzetten om dat doel samen te bereiken.

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuynne (CD&V): Minister, bedankt voor het antwoord.

Het is inderdaad een technische materie, zeker als het gaat over de doelstellingen en de rekenmethodiek die Europa hanteert, en de manier waarop we ons daarin kunnen vinden en schikken. Maar het is wel een zeer belangrijke materie. Als het gaat over de uitstootruimte tussen 2013 en 2020, denk ik dat we de ambitie moeten blijven hebben om die doelstelling te halen. Het zal nipt wel of nipt niet lukken. Er is bijkomend beleid gevoerd in de periode 2017-2019 dat ervoor moest zorgen dat de cijfers na 2016 effectief verbeterden. Ik hoop dus dat dat ook effectief in een verbetering resulteert. Ik begrijp dat we dat begin 2020 op een definitieve manier zullen kunnen vaststellen.

Minister, ondertussen hoop ik dat u alle kansen die u hebt, aangrijpt om bijkomend beleid te voeren. Er zitten, collega Steenwegen, wel degelijk heel wat aanknopingspunten in het regeerakkoord waar we samen werk van kunnen maken, zoals de bijkomende inspanningen die voorzien worden rond fietspaden, rond openbaar vervoer en rond energierenovatie van verouderde woningen. We hebben al de strengst mogelijke normen voor nieuwbouwwoningen. Er zijn dus stappen gezet en er worden nog nieuwe stappen aangekondigd in het regeerakkoord. Laat ons daar inderdaad samen werk van maken.

Minister, ik begrijp dat u een afspraak hebt met uw federale collega Marghem. Kunt u wat meer toelichting geven bij de agenda van die vergadering? Wat is de bedoeling van dat overleg en wat gaat de uitkomst ervan zijn?

Collega's, ik zou ook willen oproepen om de traditie die we in de vorige legislatuur ingezet hebben om naar een interparlementaire commissie te gaan rond energie en klimaat, door te trekken. Voorzitter, wij zouden voorstellen dat we als parlement en als commissie een initiatief nemen naar onze collega's in de Kamer en in de andere deelstaatsparlementen om opnieuw zo'n gezamenlijke commissie bijeen te roepen en het Energie- en Klimaatplan dat we bij de Europese Commissie moeten indienen, samen te bespreken en te evalueren. De participatie van de brede samenleving is uiteraard bijzonder belangrijk bij het tot stand brengen van een goed Energie- en Klimaatplan, maar het parlement heeft ook zijn rol te spelen en voor ons gebeurt dat ook het best gezamenlijk met de andere deelstaatsparlementen en de Kamer.

De voorzitter: De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (sp·a): Ik wil in elk geval in het verbindende spoor van collega Bothuynne voortgaan en zijn voorstel om die interparlementaire discussie voort te zetten bij deze voluit ondersteunen. Ik denk dat dat inderdaad belangrijk is, al was het maar omdat er een traject opgestart is in de vorige legislatuur met een aantal duidelijke engagementen en resultaten. Het is goed dat we elkaar daarover blijven zien en proberen samen te werken.

Voor de rest zit ik iets minder op zijn golflengte als het gaat over het optimisme dat hij aan de dag legt. Minister, ik kan u uiteraard niet verwijten wat er gebeurt tussen nu en 2020. Dat is niet uw verantwoordelijkheid. Het is misschien wel die van uw partij, want we hebben uiteindelijk wel dezelfde coalitie als de voorbije jaren, maar als we er vandaag niet zijn en er in 2020 niet zullen komen, zoals u waarschijnlijk terecht opmerkte, dan is dat niet uw persoonlijke verantwoordelijkheid. Wat er tussen nu en 2030 op het spoor wordt gezet, is dat natuurlijk wel. Ik ben heel blij dat u hoort dat er een grote belangstelling en enthousiasme is over klimaatbeleid in de samenleving, bij de bevolking en bij bedrijven. Ik ben het daar absoluut mee eens. Het is dan een beetje jammer om te merken dat dat enthousiasme bij de Vlaamse Regering, die die burgers vertegenwoordigt, blijkbaar toch iets minder groot is, en dat in het bijzonder een aantal maatregelen richting 2030, zoals de energierenovaties en het rekeningrijden, wat men er ook van moge

denken, niet in het regeerakkoord staan. Met andere woorden, u hebt al een stap terug gezet richting 2030 wat het realiseren van onze engagementen en onze ambities betreft. Ik ben graag bereid om te erkennen dat niet elke van die maatregelen a priori de best mogelijke was en dat er andere mogelijkheden zijn, maar die zie ik tot nader order niet in het Vlaamse regeerakkoord staan. Er is dus nog wel heel veel werk. Ik vrees, als ik het akkoord lees en de minister-president ook hoor, dat het niet zozeer de enthousiasten zijn die men probeert te ondersteunen, maar dat men veeleer probeert de achterblijvers een hand boven het hoofd te houden.

Ik deel de mening van iemand van het Vlaams netwerk van ondernemingen (Voka) – ik weet niet wie het was – dat bedrijven inzake klimaatbeleid niet noodzakelijk een deel van het probleem zijn, maar een deel van de oplossing. Dat klopt, maar dat is misschien een beetje kort door de bocht: een groot deel van de bedrijven zouden een deel van de oplossing kunnen zijn, een kleiner deel is ook een deel van het probleem – laten we een kat maar een kat noemen. De Vlaamse Regering zal toch een keuze moeten maken. Gaat ze met een doorgedreven klimaatbeleid aan de kant staan van die bedrijven die een deel van de oplossing kunnen zijn en die inderdaad volgens het Planbureau in Vlaanderen alleen al tot 80.000 nieuwe jobs kunnen creëren, of zal ze voornamelijk de hoeder zijn van de bedrijven die deel zijn van het probleem en zal ze het volledige beleid, en dus ook dat van de toekomstige oplossingen en van die enthousiastelingen, afhankelijk maken van de mate waarin de achterblijvers bereid zijn om toch een beetje te bewegen, in de volle wetenschap dat sommigen daarvan niet willen bewegen? Vanuit hun standpunt is dat waarschijnlijk nog logisch ook, maar als samenleving kunnen we dat niet tolereren. Ik vrees dat de Vlaamse Regering er een beetje voor heeft gekozen om de hoeder te zijn van de achterblijvers in plaats van de mentor van de voorlopers. Dat zal aan u zijn, maar in elk geval zullen we dat in het oog houden, want als u dat niet wordt, dan zullen we 2030 ook niet halen. Mijnheer Bothuyne, dat weet u goed genoeg. Dat zou voor ons allemaal jammer zijn, want we hebben allemaal dingen goedgekeurd die ons ertoe moeten brengen dat we veel verder gaan dan wat we vandaag aan het doen zijn.

De voorzitter: De heer Schiltz heeft het woord.

Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): Voorzitter, collega's, ik ben het niet eens met zij die in het regeerakkoord een doomsdagscenario zien, weinig hoopvol, lauw, met de hand boven het hoofd van de achterblijvers. Dat is helemaal niet waar. Als u de opmerkingen van de Europese Commissie bekijkt bij het Nationaal Energie- en Klimaatplan, dan ziet u dat er een aantal opmerkingen zijn geformuleerd die wél in het regeerakkoord terugkomen. Er staan twee bladzijden tekst over de circulaire economie in. U weet ondertussen allemaal, hoop ik, dat 60 procent van onze uitstoot van het gebruik van grondstoffen en afval komt. De omschakeling naar een circulaire economie kan dus potentieel een enorme impact hebben op onze uitstoot. Het gaat over een systeemverandering. Dat is dus niet iets dat je van vandaag op morgen realiseert.

Mijnheer Tobback, iets anders is mensen die vandaag nog niet mee zijn, die moeite hebben met de transitie, voor wie die transitie zwaarder is, ook helpen om die transitie te maken, om die omslag te maken. Dat is waar dit regeerakkoord ook over gaat: een Vlaamse overheid die zelf het goede voorbeeld geeft, die haar mobiliteitspark zal omschakelen en die haar patrimonium veel ambitieuzer zal renoveren dan ze vraagt van haar burgers. Door zelf het goede voorbeeld te geven, hebben we niet alleen een grote impact, want de Vlaamse overheid heeft qua volume en uitstoot wel degelijk een impact, maar tonen we ook hoe het kan en geven we bedrijven die een deel van de oplossingen zijn, de kans om forser vooruit te komen.

Mijnheer Steenwegen, ik denk dat u het regeerakkoord nog eens goed moet lezen, want er staat wel degelijk in dat de klimaattransitie een opportuniteit is, dat die

welvaart kan creëren en dat de tijd voorbij is waarin opkomen voor een goed klimaatbeleid ook economische afbraak betekende. Integendeel, die omslag naar een circulaire economie creëert meer economische welvaart. Dat staat er letterlijk met zoveel woorden in, ook de innovatiekracht. Als er nu iets is wat u deze regering niet kunt verwijten, dan is het dat ze niet op technologische innovatie zou inzetten, om het 'moonshotproject' en de 'carbon capturing' maar als een van de voorbeelden te noemen.

Minister, ik ben ook zeer verheugd dat u hebt verwezen naar het participatietraject en dat zal u niet verbazen. We hebben een gedeelde geschiedenis wat het uitrollen van participatietrajecten betreft. Collega's, dat takt exact aan op "mensen meekrijgen" en "niemand achterlaten".

Eind dit jaar moeten we een plan indienen bij Europa. Mijnheer Steenwegen, ik ben zeer blij en tevreden dat u ernaar verwijst. Het is belangrijk dat we dat plan indienen en een update maken aan de hand van wat er in het regeerakkoord staat, maar belangrijker is om dingen effectief te veranderen. Dat kan je alleen maar als iedereen mee is: burgers – links of rechts, hoog of laag, boven of onder, het maakt niets uit –, bedrijven, de overheid zelf en de kennisinstellingen. Het staat letterlijk zo in het regeerakkoord; en niet zomaar vrijblijvend. Er komt een effectief participatietraject 2050. Want minister, los van het plan dat we moeten indienen, zal het een levend traject zijn. We moeten een traject ontwerpen dat we niet kunnen kennen en waar hopelijk over een aantal jaren innovaties en doorbraken uit komen en lessen uit worden getrokken en dat bijgestuurd zal moeten worden. Je kunt zo'n traject met de hele maatschappij maar doorduwen als je met de maatschappij in dialoog gaat en bijstuurt. Minister, ik kijk ernaar uit hoe u dat participatieproject vorm zult geven en of u al een – uiteraard – vaag idee hebt vanaf wanneer we ermee zullen kunnen beginnen.

Een van de partners in de discussie is uiteraard het parlement zelf. De collega's hebben verwezen naar de rol die de parlementen – niet alleen dit parlement, maar ook de andere deelstaatparlementen en het federale – kunnen spelen om de maatschappelijke dialoog verder te voeden. Ik wil u dus vragen om voor de indiening van het Nationaal Energie- en Klimaatplan – en het gaat uiteraard over het Vlaamse luik – het Vlaams Parlement te betrekken in een gedachtewisseling.

Collega Bothuyne, het is een beetje flauw om de minister nu nog te vragen om op twee maanden tijd nog snel een turbobeleid neer te poten dat ook nog eens voor een aanzienlijk procent reductie zou kunnen zorgen. Tijdens de vorige legislatuur is er beleid gevoerd en dat beleid loopt nu verder uit tot het einde van het jaar. We zullen zien wat het resultaat is en de nodige maatregelen nemen.

Minister, ik denk dat u adequaat hebt geantwoord. U hebt er ook naar verwezen dat we de cijfers met enige vertraging krijgen. Om te vermijden dat we post factum moeten vaststellen dat de 2030-ambitie en het traject goed of minder goed waren, is er in het regeerakkoord een passage opgenomen rond monitoring. Het is dus ook van cruciaal belang om de komende maanden, wanneer u werkt aan de beleidsnota en de begroting, snel werk te maken van die monitoring. Bovendien is het ook een opmerking van de Europese Commissie bij het Nationaal Energie- en Klimaatplan: ervoor zorgen dat cijfers en inspanningen snel kunnen worden gekwantificeerd en sneller kunnen worden gemeten, zodat we sneller weten welke maatregelen welk effect hebben en of er moet worden bijgestuurd. Minister, kunnen wij, naar aanleiding van de begroting en de besprekingen, al een aanzet verwachten van een adequaat monitoringsmechanisme?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Over de doelstelling 2020 heb ik in het parlement gezegd dat het kantje boord zal zijn. De informatie die ik op dit moment heb is dat het

tekort miniem is. Het gaat over een tekort van 2 megaton tot 6 megaton CO₂-equivalent; het zal afhangen van een aantal parameters en we zullen het verder opvolgen. Ik merk dat er heel wat draagvlak voor is in onze samenleving. Iedereen is bekommerd om zijn kinderen en kleinkinderen. Ikzelf heb een klein dochtertje van twee jaar. Als zij mij over tien jaar vraagt wat ik als minister van Klimaat heb gedaan, wil ik niet met de billen bloot zitten – om het zo te zeggen. Als diegene die de verantwoordelijkheid draagt, zou ik toch wel graag iets willen doen. Ik was eigenlijk zeer enthousiast tot ik een aantal parlementsleden heb gehoord... Neen, ik blijf enthousiast, omdat ik vind dat de tijd rijp is om een aantal initiatieven te nemen en ik zal dat ook doen in het definitieve plan.

Zodra het plan weg is, moeten we vooral overgaan tot actie. Misschien waren er in het verleden te veel plannen. Zodra het plan er is, is het tijd voor actie en monitoring. Ook dat laatste is heel belangrijk, zoals de heer Schiltz zei. Momenteel is er een tweejaarlijkse voortgangsrapportage. Ik zal onderzoeken of dit niet jaarlijks kan. Het is misschien niet slecht om kort op de bal te spelen.

Het is hier ook even gegaan over de grote bedrijven en hun CO₂-uitstoot. We weten allemaal dat zij wel in een heel strak Europees carcan zitten. Als zij de CO₂-uitstoot niet verminderen, dan zullen ze ook wel moeten betalen.

Mijn bezorgdheid situeert zich vooral ook op het vlak van renovatie van het eigen patrimonium en van gezinnen, de energiefactuur, enzovoort. Ik zal in de komende maanden kijken om op dat vlak goede en effectieve maatregelen te nemen die haalbaar en betaalbaar zijn.

Wat betreft het participatietraject zie ik dat de heer Schiltz even weg is. We hebben inderdaad een verleden samen. In 2013 waren we in het district Antwerpen een van de eerste lokale besturen om dit in gang te zetten. Zeker voor dit thema is er wel belangstelling voor het opzetten van een participatietraject. Ik kan op dit moment nog niet zeggen in welke vorm of hoe we dat zullen doen. De ambitie is er wel om het te doen.

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Minister, ik dank u nog voor de bijkomende toelichting. Het is goed dat we gaan werken met een jaarlijkse monitoring om de cijfers juist te krijgen. In het regeerakkoord is ook voorzien in een versterking van de administratie en het bundelen van de krachten als het gaat over energie- en klimaatbeleid, ook op administratief niveau.

Ik sluit mij aan bij de oproep om het VEKP, dat straks wordt ontwikkeld, hier voor te leggen in de commissie en om het Belgisch Nationaal Energie- en Klimaatplan in de interparlementaire energie- en klimaatcommissie op te nemen. Voorzitter, ik stel voor om daar in de regeling van de werkzaamheden een aantal afspraken over te maken.

Ik ben ook blij met de duidelijke, iets meer genuanceerde toelichting over hoe de cijfers evolueren ten aanzien van de doelstellingen die Europa ons heeft gesteld. De bottomline is dat we nog hele grote stappen te zetten hebben in functie van de reductiedoelstellingen voor 2030 en 2050 die we onszelf hebben opgelegd. Ik stel voor dat we daar gezamenlijk werk van maken. In het regeerakkoord zitten heel wat aanknopingspunten om een sterker en een beter beleid te voeren voor een efficiënte bestrijding van de klimaatverandering.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Er zijn vele dingen gezegd waarbij wij ons kunnen aansluiten, zeker inzake de parlementaire werking in deze commissie en de interparlementaire commissie.

De klimaatuitdaging zal een aanhoudende inspanning vergen. Dit is niet iets van een dag. Het zal ons jaren bezighouden. Iedereen is het erover eens dat er een aantal dingen nodig zijn in zo'n lang en complex proces. Ten eerste moet er een duidelijk doel zijn waar we naartoe moeten werken. Dat doel moet het liefst ambitieus zijn, zodat we uitgedaagd worden en koploper kunnen zijn.

Ten tweede zijn er maatregelen nodig om dat doel te bereiken. Ik sluit me ook aan bij de heer Schiltz dat de monitoring uiterst belangrijk is. Ik was een beetje verbaasd te horen tijdens de discussie van vorige week dat men eigenlijk niet blijkt te beschikken over cijfers. Het is uiterst belangrijk dat we er werk van maken, zodat we allemaal goed weten waarover we praten. We moeten kunnen monitoren, maar de monitoring mag niet alleen vaststellen dat er een probleem is. Ze moet ook leiden tot actie. Als we vaststellen dat de verwachtingen van bepaalde maatregelen niet uitkomen, dan moeten we flexibel genoeg zijn om samen de discussie te voeren over hoe we kunnen bijsturen, over welke eventuele bijkomende maatregelen we kunnen nemen en over hoe de maatregelen aangepast moeten worden, zodat we toch het gestelde doel kunnen bereiken.

We zullen deze discussie natuurlijk nog vaak hebben, maar er zijn zeker punten waarover we het eens zijn. Deze elementen moeten ons helpen om in de legislatuur belangrijke stappen vooruit te zetten inzake de klimaataanpak.

Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): Ik heb nog een praktische opmerking. Blijkbaar heeft het federaal parlement al een vraag gesteld aan de regionale parlementen om dat interparlementair overleg samen te roepen. De voorzitter van het Vlaams Parlement zou daar positief op geantwoord hebben, zo heb ik vernomen.

De voorzitter: Ik heb genoteerd dat er tijdens de regeling van de werkzaamheden een en ander moet worden afgesproken. Ik wil de minister toch de kans geven om na te kijken wat een haalbare timing is. Bij de aanvang van een volgende vergadering kunnen we daarover nog even van gedachten wisselen.

De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Lode Ceyssens aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de aanhoudende overlast van everzwijnen in Limburg en de Antwerpse Kempen
– 32 (2019-2020)**

Voorzitter: mevrouw Carina Van Cauter

De voorzitter: De heer Ceyssens heeft het woord.

Lode Ceyssens (CD&V): Minister, mijn eerste vraag om uitleg die ik u stel, is ook de eerste vraag die ik destijds in deze commissie Leefmilieu heb gesteld. Dat is tien jaar geleden en toen werd dat bekeken als een marginale vraag over een marginaal probleem.

Ondanks alle maatregelen die zijn genomen over bijkomende bestrijdingsmogelijkheden zoals het afbakenen van faunabeheerszones, stellen we vast dat de overlast van everzwijnen in Limburg en de Antwerpse Kempen blijft stijgen. Die overlast is van allerlei aard. Gemeentebesturen en wildbeheerseenheden (WBE's) krijgen allerlei klachten binnen, gaande van omgewoelde tuintjes, everzwijnen die gewoon in de straat of zelfs in de bebouwde kom rondlopen, landbouwgewassen die worden geoogst door degenen die ze niet hebben gezaaid en schade aan onze natuur. Nog een probleem waar ik al heel dikwijls op heb gehamerd, is de bedreiging voor onze verkeersveiligheid. Toevallig was er vorige nacht een autobestuurder die negentien everzwijnen doodreed. Dat lijkt op een kegelbal die een kegelspel binnenrolt.

Gelukkig kan de bestuurder het nog navertellen. Vroeg of laat zal dit fataal aflopen, bijvoorbeeld door uitwijkmanoeuvres.

In elk geval is het everzwijn een groot zoogdier dat nu al een tiental jaar in onze contreien is. Iedereen is ervan overtuigd dat het vandaag een plaats heeft in onze contreien, maar dat het in veel te groten getale aanwezig is en overlast creëert. Het debat over de wolf is misschien veel geanimeerder, maar deze problematiek is vele malen groter dan die van de wolf, vooral ook omdat de everzwijnen in een habitat leven waar overvloedig voedsel aanwezig is, waardoor ze zoveel sneller groeien dan op andere plaatsen en zich ook zoveel sneller voortplanten.

Minister, op vraag van uw voorganger, ex-minister Schauvliege, is er destijds een provinciaal overleg ingericht waarvan de gouverneurs de coördinatie in handen hebben. Daarin brengen ze alle betrokkenen samen, vertegenwoordigers van lokale besturen, maar ook natuurverenigingen, de jagersvereniging en landbouwers. Kunt u een laatste stand van zaken geven van de opdracht van de gouverneurs inzake het inperken van de everzwijnenpopulatie?

Zult u bijkomende maatregelen treffen om de overlast van de everzwijnenpopulatie in te perken? Indien ja, welke? Ziet u nog extra mogelijkheden om de woonkernen waar de everzwijnen zich ophouden, beter te kunnen beschermen? Indien ja, welke?

Ten slotte, zult u nog extra beheersmaatregelen nemen in functie van de varkenspest, waarvan collega Coenegrachts vorige week ook nog eens heel duidelijk de economische schade voor onze sector in kaart gebracht heeft? Kunt u daar ook een laatste stand van zaken geven, minister?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Bij ons is dat een zeer actueel thema, mijnheer Ceysens. Ook in Genk, mijn stad, zien we die geregeld opduiken. Mijn voorganger heeft inderdaad in 2018 aan de gouverneurs van Antwerpen en van Limburg de opdracht gegeven om het overleg over de everzwijnen in de provincie actief op te volgen en te stimuleren. Ik heb mij geïnformeerd over de stand van zaken. Zowel de gouverneur van Antwerpen als de gouverneur van Limburg heeft sindsdien heel sterk en blijvend de vinger aan de pols gehouden en bevraagt geregeld de verschillende partners.

Recent, op 20 september, heeft de gouverneur van Antwerpen opnieuw alle partijen samengebracht voor een overleg om de kennis en afspraken te updaten. Daarbij werd bijzondere aandacht geschonken aan de communicatie naar de bestuurders en de burgers.

In de provincie Limburg werden een medewerker voor landbouw en een medewerker voor natuur en milieu aangewezen om de situatie op te volgen. Zij organiseerden onder andere informatiesessies voor de steden en gemeenten en nemen actief deel aan het lokaal overleg in de wildbeheereenheden. Op die manier wordt geprobeerd om de nodige inzichten over de problematiek bij de bevolking te brengen en om oplossingsgerichte informatie uit te dragen.

Wat bijkomende maatregelen betreft om die overlast van de everzwijnenpopulatie in te perken, weet u dat het sowieso belangrijk is om de populatie onder controle te brengen en te houden. Tegelijkertijd verwijs ik ook naar de thematiek van de schadepreventie. Daarnaast geloof ik ook wel in de aanpak van de faunabeheerzones, met een overkoepelende consensus tussen alle betrokkenen over de te volgen aanpak, die vervolgens doorvertaald wordt naar lokale acties. De voorbije jaren heeft deze aanpak steeds meer zijn nut bewezen. In 2018 kon zo voor het eerst, ondanks een duidelijke toename van de jachtdruk, een stabilisatie van het afschot waargenomen worden, wat erop kan wijzen dat de populatie everzwijnen stilaan onder controle komt.

Zowel voor schadepreventie als voor populatiereductie in functie van schade is het cruciaal om te weten waar de schade zich voordoet. Mijn administratie zal dan ook nog verder inzetten op het sensibiliseren van iedereen om snelle responskettingen op te sporen en om schade te melden via www.natuurenbos.be. Het is de basis om planmatig de schadeproblematiek te kunnen aanpakken.

Maar ik denk dat we moeten inzetten op een tweesporenbeleid. Het eerste bestaat al: de populatie onder controle houden, schadepreventie, faunabeheerzones enzovoort. Ik zal de gouverneur, die hierin ook een coördinerende rol heeft, vragen om alle actoren van het plan van aanpak voor de komende maanden toch nog eens te bekijken. Gezien wat we de afgelopen maanden meemaken, moeten we daarnaast ook resoluut werk maken van een doordacht ontsnipperingsplan, zodat kritieke punten op wegen gericht uitgerasterd kunnen worden en voorzien van faunapas-sages. Ik zal hier ook in overleg gaan met collega Lydia Peeters, die bevoegd is voor de mobiliteit. Naar aanleiding van wat we vandaag gezien hebben, is het belangrijk dat aanrijdingen met everzwijnen en andere dieren goed geregistreerd en gemeld worden. Ik zie bepaalde steden ook initiatieven nemen. Ik verwijs naar mijn stad Genk, waar de schepenen daarrond hun verantwoordelijkheid nemen, wat goed is.

Zie ik nog extra mogelijkheden om de woonkernen waar de everzwijnen zich op-houden beter te beschermen? Om de woonkernen zo goed mogelijk te beschermen, is het opnieuw zaak om gerichte preventiemaatregelen te combineren met een plan-matig populatiebeheer. Om te beginnen is het vermijden van aantrekkelijke voedsel-bronnen in woonwijken cruciaal. Everzwijnen zijn immers helaas verzot op achterge-laten voedselresten, vuilniszakken met etenswaren, onbeschermde composthopen, hopen grasmaaisel met heerlijke insecten en katten- en hondenbrokken. Verder kan het nodig zijn om schadegevoelige percelen en tuinen doordacht af te schermen in functie van het gedrag van everzwijnen. Niet elke individuele tuin moet worden om-heind. Het is nuttiger om een doordacht plan met alle betrokkenen samen te maken. Het lijkt mij logisch dat ook gemeenten hierbij nog een grotere rol op zich kunnen nemen. Ik heb verwezen naar mijn stad, die daar al initiatieven rond heeft genomen.

Bejaging van everzwijnen in woonwijken is niet vanzelfsprekend, maar een plan-matig wilfbeheer doorheen het jaar in het buitengebied is wel essentieel om ook in woonwijken mogelijke schade te beperken. Concreet krijgt dat vorm door de dieren van de lente tot de herfst gericht te bejagen op die plaatsen waar ze schade kunnen veroorzaken, met aanzitjacht of bersjacht. Omgekeerd is in de winter de kans op schade in landbouwgebied het kleinst en de zichtbaarheid in bossen het grootst. Deze periode is dan ook meest geschikt voor een algemene populatie-reductie. Dat moeten we ook verder bekijken, vind ik.

U stelde ook een vraag om de jongste stand van zaken te krijgen over de beheers-maatregelen in functie van de varkenspest. Gelet op de afwezigheid van de ziekte in Vlaanderen, maar de aanwezigheid van de ziekte bij de everzwijnen in Wallonië, ligt de focus van de beheersmaatregelen momenteel op het monitoren van de aan-wezige populatie, en in het bijzonder van verdachte sterfte. Eind augustus kondig-de mijn voorganger formeel de status van verhoogde waakzaamheid voor Afrikaan-se varkenspest af. Die bijzondere waakzaamheid is nodig om snel en adequaat te kunnen reageren. Mijn administratie werkt intussen ook systematisch verder aan de verfijning van een draaiboek voor de preventie en desgevallend de bestrijding van Afrikaanse varkenspest voor het geval van een uitbraak bij everzwijnen in het Vlaamse Gewest. Daarvoor staat ze ook in nauw contact met de federale en de Waalse collega's en met internationale experts.

Tot slot is het cruciaal dat iedere betrokkene in deze kwestie zijn voorzorgsmaat-regelen neemt. Dat geldt in het bijzonder voor de varkenssector, die door het aanhouden van strikte bioveiligheidsmaatregelen een cruciale rol zal spelen om de

gehouden varkens te behoeden voor besmetting, wanneer Afrikaanse varkenspest onverwacht toch in de Vlaamse populatie wilde zwijnen zou terechtkomen.

De voorzitter: De heer Ceyssens heeft het woord.

Lode Ceyssens (CD&V): Minister, dank u wel voor uw omstandig antwoord. Het gevoel dat het probleem onder controle begint te komen, heb ik eerlijk gezegd vandaag niet. Ik heb nog altijd de indruk dat het probleem verder uitdijt en dat we nog altijd meer schadegevallen krijgen. Ik ben het met u eens dat het goed is dat er maatregelen worden genomen om percelen en tuinen af te schermen, maar ik denk dat we dat ook eens moeten bekijken vanuit de natuurgebieden zelf, of daar een afscherming kan gebeuren. Uiteindelijk ga je immers een amalgaampje krijgen waarbij iedereen zijn eigen eigendom gaat beschermen, terwijl het misschien meer vanzelfsprekend is om het probleem in het brongebied aan te pakken.

Ik ben heel blij met uw uitspraak over ontsnippering. Ik heb daar in de vorige legislatuur vijf jaar lang vragen over gesteld aan de minister van Mobiliteit. Ik zal dat in deze legislatuur ook doen, en ik krijg daarbij uw steun, begrijp ik. Ik denk wel dat we niet moeten wachten tot we ontsnipperingsmaatregelen kunnen nemen, want die zijn gigantisch duur. Ik denk dat we ondertussen wel al initiatieven moeten nemen inzake rasters. Die rasters zijn later sowieso nodig om de dieren naar het ecoduct of wat het dan ook is toe te leiden, maar die beschermen vandaag al de weg. Ik wil geen schade aan landbouwgewassen of aan tuintjes of aan wat dan ook minimaliseren, maar op dit moment is de grootste bedreiging die van onze verkeersveiligheid.

Als wij vinden dat landbouwers op een vrij eenvoudige manier hun gewassen kunnen beschermen tegen everzwijnen, dan moeten we er ook in slagen om onze wegen te beschermen tegen die everzwijnen. Ik blijf mijn vraag dus herhalen om minstens in dit gebied, de Antwerpse en Limburgse Kempen, de gewestwegen die door een bosrijk gebied lopen en waar een autobestuurder ongeveer kansloos is, als er een everzwijn uit het bos komt lopen, te inventariseren en effectief af te rasteren.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, ik ben blij dat u het tweesporenbeleid verdedigt. Ik wil bijkomend pleiten om echt in te zetten op de afscherming van de voedselbronnen voor everzwijnen. Je kunt natuurlijk een uitgebreid afschotplan maken, maar zolang de voedselbronnen vrij beschikbaar zijn en niet echt afgeschermd zijn, blijven die dieren kweken. U kunt het afschotplan verhogen, maar de verkeersonveilige situaties blijven. We moeten er werk van maken om burgers en gemeentebesturen aan te zetten tot het afschermen van de bronnen die zich vooral in de tuinen en landbouwgebied bevinden en strategieën ontwikkelen om dat te doen. Je kunt erover discussiëren of het individuele afschermingen moeten zijn. Lokale besturen kunnen hierin een grote rol spelen om mensen te ondersteunen en te helpen. Ik zou zeker dit spoor verder uitbouwen en bewandelen. Als je dat niet doet, moet je voortdurend meer dieren afschieten.

De voorzitter: De heer Pieters heeft het woord.

Leo Pieters (Vlaams Belang): Minister, collega's, dit is inderdaad een probleem. Ik wil even terugkomen op wat de heer Ceyssens zei, namelijk natuurgebieden afrasteren. Dat is mooi, maar als je wegen afscheidt van natuurgebieden, is het extra gevaarlijk als de dieren aan de wegkant van de omheining zitten. Ze kunnen niet meer terug. Daar moet dus aandacht voor zijn, net als voor toerisme. U zegt dat het jachtseizoen misschien wordt uitgebreid om de dieren te bejagen. Die dieren komen wel naar plaatsen waar ze lekker eten hebben, maar toeristen komen meestal naar diezelfde plaatsen, niet om te eten, maar wel voor het zicht en de

natuur. Misschien kan preventie helpen, want als men voor zo'n kudde staat, voelen mensen zich toch niet echt veilig. Enige preventie is dus welkom.

Veel fietspaden zijn aangelegd in natuurgebieden of door natuurgebieden. Zowel 's morgens als 's avonds is er ook woon-werkverkeer. We willen stimuleren dat mensen meer de fiets gebruiken, maar in de winterperiode gaan mensen in het schemer of in het donker naar huis, net wanneer die dieren het meest actief zijn. Wat doen we daarmee? U zult die vraag niet onmiddellijk kunnen beantwoorden maar het is wel een vraag waarop we in de toekomst misschien een antwoord moeten geven.

De voorzitter: De heer Coenegrachts heeft het woord.

Steven Coenegrachts (Open Vld): Ik sluit me graag aan bij collega Ceyssens, als hij zegt dat hij niet de indruk heeft dat het probleem onder controle is of raakt. Ik kan me wel voorstellen dat er minder meldingen van schade zijn, al was het maar omdat de administratieve rompslomp nogal groot is en de terugbetaling eerder beperkt of onbestaand is. Dit zou dus wel een invloed kunnen hebben op de meldingen van schade. Als ik de getuigenissen van de ongevallen bij mij in Zuid-Limburg hoor, kan ik me niet voorstellen dat het probleem onder controle zou zijn.

Ik geef toe dat we ook moeten denken aan het toerisme, maar ik stel vast dat er in Wallonië ook veel gejaagd wordt en dat er daar toch ook veel toeristen en wandelaars rondlopen in de bossen. Qua preventie en aanduidingen zijn er dus wel zaken mogelijk.

Ik wil uw tweesporenbeleid verdedigen, maar leg toch ook de nadruk op het bestrijden en dus bejagen van everzwijnen, om die populatie onder controle te krijgen. Volgens cijfers van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) zou 150 procent van de voorjaarsstand moeten worden bestreden om ervoor te zorgen dat de populatie weer onder controle komt. Ik heb nog nergens gevonden dat we die cijfers halen, dus we moeten daar in de bestrijding echt verder op inzetten, in het bijzonder voor de zwakke weggebruiker en ook voor de automobilist, die die everzwijnen op de slechts mogelijke plaatsen tegenkomen.

De voorzitter: De heer De Bruyn heeft het woord.

Piet De Bruyn (N-VA): Minister, als ik het Vlaamse regeerakkoord lees – en ik kan het iedereen van harte aanbevelen – vind ik daarin de verwijzing dat we de everproblematiek rationeel en wetenschappelijk onderbouwd gaan aanpakken. Dat is voor mij cruciaal: een stukje weg bewegen van het soms wat te eenzijdig benaderen van een element van de oplossing, namelijk de jacht, en soms ook het schetsen van een wat dogmatisch beeld van de manier waarop de everzwijnen voor onheil en rampspoed zorgen –, zonder dat we evenwel de impact van everzwijnen moeten minimaliseren, laat dat duidelijk zijn. De gevaren zijn reëel. Het overtal aan everzwijnen is in sommige regio's ook onomstotelijk aangetoond.

Laat ons nu ook die logica van een rationele en wetenschappelijke aanpak hanteren. Maar laat ons niet vergeten – we hebben het daar ook vaak over gehad bij discussies over de vos – dat populatiedynamiek iets bijzonder complex is. Overdreven verwachtingen laten uitgaan van één bestrijding of één methodiek, is de waarheid geweld aandoen.

Waar ik bijzonder veel van verwacht – en ik weet dat dat niet morgen gerealiseerd zal zijn, maar ook dat is opgenomen in het Vlaamse regeerakkoord – is het opstellen van een ontsnipperingsplan en de daaraan gekoppelde budgetten om dat plan te kunnen uitvoeren. Dat lijkt mij zonder meer ook nog stof voor verdere discussie.

Ik roep op om wat in ons regeerakkoord staat, in de praktijk te brengen en weg te bewegen van een wat te dogmatische aanpak, die ik bij sommigen toch wel voel.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Ik zal over dit probleem eerstdaags ook samenzitten met de gouverneurs. Ik besef dat het probleem er is en dat het niet vanzelf zal verdwijnen. Ik heb daarstraks verwezen naar het onder controle houden van de populatie, naar schadepreventie en naar de werking via faunabeheerzones. Ik wil dat nog eens in zijn geheel evalueren en bekijken.

Wat de jachtdruk betreft, wil ik toch voorzichtig zijn. Het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) heeft de jachtdruk in 2018 verhoogd, en het is niet dat we er daarvoor nu minder last van hebben. Ik ben dus niet geneigd om die jachtdruk opnieuw te verhogen.

We moeten echt werk maken van een doordacht ontsnipperingsplan. Dat is cruciaal in deze thematiek. Ik zal daarvoor in overleg moeten gaan met collega Lydia Peeters, omdat Mobiliteit haar bevoegdheid is.

De voorzitter: De heer Ceyssens heeft het woord.

Lode Ceyssens (CD&V): Bedankt, minister, voor uw initiatieven en voor het volgen van een tweesporenbeleid. Ik wil erop aandringen dat we snel werk maken van die wegen.

Collega De Bruyn, ik weet dat u geen voorstander bent van de jacht, maar in dit geval hebben we de jacht gewoon nodig. De cijfers die collega Coenegrachts heeft aangehaald, zijn heel duidelijk. Doordat de everzwijnen hier bovendien een habitat vinden waar heel veel voedsel aanwezig is, planten ze zich nog sneller voort dan in andere regio's. Het gaat hier dus echt niet over het uitroeien van het everzwijn, maar over het onder controle houden van een groot zoogdier dat zich in onze contreien is komen vestigen en dat daar op dit moment geen enkele predator heeft, behalve die ene wolf die daar rondloopt. Ik ben ervan overtuigd dat als er morgen drie of vier wolven zijn, dat die onze everzwijnenpopulatie ook niet gaan terugdringen. Daar moeten we eerlijk in zijn. Zolang het everzwijn zich aan dit tempo blijft voortplanten, is er geen andere mogelijkheid. Om de groei te remmen, zullen we ons tot de jacht moeten wenden om de populatie onder controle te houden, of we dat nu graag hebben of niet.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Imade Annouri aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de toekomst van de ISVAG-verbrandingsoven in Wilrijk – 42 (2019-2020)

Voorzitter: mevrouw Carina Van Cauter

De voorzitter: De heer Annouri heeft het woord.

Imade Annouri (Groen): Minister, in het Vlaams regeerakkoord werd een duidelijke ambitie uitgesproken voor een circulaire economie en voor een gefaseerde afbouw van afvalverbranding, wat goed is. Ik citeer: "We evalueren samen met de gemeenten de wenselijke rol van overheden in afvalverwerkingsinstallaties, vanuit de bezorgdheid dat zij zich voldoende moeten kunnen focussen op preventie en beleid."

Intussen is de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) al een tijd bezig met de opmaak van een langetermijnvisie over de eindverwerking van afval. De directieraad van de OVAM besliste al in 2013 om te gaan voor een zerowaste-strategie tegen 2050. Ook de vorige Vlaamse Regering stelde in haar toekomstvisie dat ze Vlaanderen tegen 2050 100 procent circulair wil maken.

Dan is het logisch om de bestaande capaciteit aan verbrandingsovens te verminderen en zeker niet op te voeren. Op korte termijn gaat de OVAM voor 250.000 ton verbrandingscapaciteit minder. Tegen 2030 zou het zelfs al 500.000 ton minder moeten zijn, want afval verbranden zorgt steeds voor veel uitstoot van CO₂. In dat kader is een nieuwe oven – laat staan een oven met een nog grotere capaciteit – ongewenst en onlogisch. Ook nieuwe verwerkingstechnologieën verdienen volgens de OVAM de nodige aandacht.

Recent heeft de voorzitter van de Intercommunale voor Slib- en Vuilverwijdering van Antwerpse Gemeenten (ISVAG) echter in de pers verklaard dat ISVAG een nieuwe vergunningsaanvraag heeft ingediend voor de bouw van een geheel nieuwe afvalverbrandingsoven naast de bestaande oven, maar op dezelfde locatie in Wilrijk. Dit komt nadat de vorige vergunningsaanvraag door uw voorganger geweigerd werd. Intussen loopt er op initiatief van het stadsbestuur van de stad Antwerpen een marktbevraging in functie van nieuwe locaties en technieken inzake afvalverwerking als alternatief voor de plannen van ISVAG voor een nieuwe oven met dezelfde verbrandingstechnologie op de locatie in Wilrijk.

De ambities van deze regering zijn heel duidelijk op papier. De stappen van ISVAG lijken daar niet meteen in te passen. Wat is de stand van zaken van de langetermijnvisie inzake de eindverwerking van afval voorbereid door de OVAM? Is deze visie al klaar? Kan die aan het parlement bezorgd worden, zodat we daarover het debat kunnen aangaan?

Hoe ver staat het met de actualisering van de BBT-studie (beste beschikbare techniek) over afvalverbrandingstechnieken? Als deze studie klaar is, kan die dan ook vrijgegeven worden?

Op welke manier zult u rekening houden met de langetermijnvisie en BBT-studie enerzijds en de marktbevraging inzake ISVAG van het Antwerps stadsbestuur anderzijds, alvorens een beslissing te nemen over de vergunningsaanvraag voor een nieuwe oven met een grotere capaciteit?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: We hebben inderdaad in het Vlaams regeerakkoord de ambitie uitgesproken om volop in te zetten op een circulaire economie en nog andere inspanningen te plegen voor selectieve inzameling en recyclage van afval.

Daarnaast zijn er helaas nog altijd diverse afvalstoffen die nog niet recycleerbaar zijn en zullen er nog grote inspanningen nodig zijn van ons allemaal, de Vlaamse en lokale besturen, de beheerorganismen voor diverse afvalstromen, de sectorfederaties en middenveldorganisaties, om al onze burgers en bedrijven te overtuigen om bewuster te consumeren, minder afval te produceren, producten zo te ontwerpen dat ze beter recycleerbaar zijn en tot slot het recycleerbaar afval daadwerkelijk selectief in te zamelen.

Nu, helaas zal afvalverbranding de komende jaren dan nog steeds noodzakelijk zijn in Vlaanderen, tenzij u een andere oplossing hebt. Daarbij geven we de voorkeur aan verbrandingscapaciteit met een zo laag mogelijke uitstoot.

Bovendien willen we met dat afval niet nodeloos naar de andere kant van het land rijden, en dus zullen we goed moeten inschatten welke verbrandingscapaciteit we waar nodig hebben in Vlaanderen.

Op uw eerste vraag verwijs ik naar het antwoord op een eerdere vraag om uitleg op 13 februari 2019. Ondertussen heeft de OVAM heel wat studiewerk verricht voor de verdere uitwerking van een langetermijnvisie. De nodige cijfers met betrekking tot de eindverwerking werden geactualiseerd tot en met 2018. Vervolgens werden

verschillende scenario's uitgetekend voor de inschatting van het aanbod brandbaar afval.

Op dit moment wordt het ontwerp van een langetermijnvisie tegen het licht gehouden van het nieuwe regeerakkoord. Tegen het einde van dit jaar zal de OVAM deze langetermijnvisie aan mij overmaken. Zodra we die met hen hebben bekeken, zal ik daarover graag het gesprek aangaan, zowel met deze commissie als met u.

In april werd een eerste draft van het eindrapport aangeleverd aan de OVAM. Op basis van de opmerkingen die eerder door de stuurgroep, waarin de vertegenwoordigers van diverse relevante sectoren en middenveldorganisaties zitten, werden geformuleerd, vroeg de OVAM vervolgens om nog enkele aanpassingen aan en verduidelijkingen van het rapport. Het finale eindrapport wordt zeer binnenkort opgeleverd en zal ook worden gepubliceerd.

In de eerste plaats zal de gewestelijke milieuvergunningscommissie mij adviseren over de opportuniteit van de vergunningsaanvraag. Ik ga er daarbij van uit dat deze commissie rekening zal houden met het beleidskader zoals dat door het regeerakkoord is uitgetekend, met de bedoelde langetermijnvisie, eindverwerking en de nieuwe BBT-studie inzake afvalverbrandingstechnieken.

De stad Antwerpen zal hoogstwaarschijnlijk ook een advies geven in het kader van het openbaar onderzoek van de vergunningsaanvraag van ISVAG. Ik zal dan alle adviezen grondig in overweging nemen bij mijn beslissing.

De voorzitter: De heer Annouri heeft het woord.

Imade Annouri (Groen): Minister, ik noteer: eind dit jaar de langetermijnvisie, zo snel mogelijk de actualisering van de BBT. U zult adviezen van de stad Antwerpen, maar evengoed van de administratieve diensten afwachten, voor u een beslissing neemt. Dat lijkt me logisch. Ik neem ook aan dat die beslissing zal worden genomen conform de lijn van deze Vlaamse Regering, die natuurlijk spreekt van alternatieven zoeken voor de zeer vervuilende verbrandingsovens die er zijn. Het zou natuurlijk zeer onlogisch zijn om enerzijds dit te bepleiten, en anderzijds een positieve vergunning af te leveren voor een verbrandingsoven die diezelfde plannen in de weg staan.

Minister, uw antwoord is duidelijk genoeg. Ik wil dit niet nodeloos rekken, maar ik zal wachten tot het eind van dit jaar om dit debat zeker met u voort te zetten.

De voorzitter: De heer Anaf heeft het woord.

Hannes Anaf (sp.a): Ik wil de vraag van collega Annouri zeker mee onderschrijven. Het zou echt onverdedigbaar zijn om op die locatie dat soort installatie toe te staan, los van de locatie trouwens ook nog.

Ik ben ook heel tevreden met het antwoord. Ik denk dat het iedereen hier aangaat en dat we dat zeker over de partijgrenzen heen verder zullen moeten opvolgen. Ik ben dus heel benieuwd naar het vervolg tegen het eind van het jaar.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Ik kan alleen zeggen dat ik de procedure ga volgen en alle adviezen ga afwachten voor ik ter zake een beslissing kan nemen.

Gweny De Vroe (Open Vld): Ik wilde misschien graag even een suggestie doen. Wij hebben ooit, heel lang geleden, een hoorzitting gehad over de verbrandingsovens, de mobiliteitsproblematiek, de capaciteit. Ik denk dat het echt eens nuttig kan zijn om dat eens opnieuw in de commissievergadering te behandelen door middel van een hoorzitting of dergelijke, zeker met de oefening waarover we horen,

die langetermijnvisie. Bij dezen de vraag om dat in een volgende regeling van de werkzaamheden voor te stellen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Tine Van den Brande aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de geplande bosuitbreiding – 51 (2019-2020)

Voorzitter: mevrouw Carina Van Cauter

De voorzitter: Mevrouw Van den Brande heeft het woord.

Tine Van den Brande (Groen): Ik zal me in eerste instantie beperken tot mijn vragen die gaan over het regeerakkoord waarin de twintig jaar oude belofte wordt gedaan om 10.000 hectare bos te realiseren in Vlaanderen, deze keer dan tegen 2030, waarvan 4000 hectare deze legislatuur.

Ik heb daarover een aantal informatieve vragen.

U geeft in de regeerverklaring aan dat u in eerste instantie wilt inzetten op de bebossing van niet-beboste als bos bestemde gebieden, of waar mogelijk natuurgebieden, en in tweede instantie pas op te bestemmen gebieden. Hebt u zicht op waar die niet-beboste als bos bestemde gebieden liggen en over hoeveel hectare het gaat? Hoeveel hectare bosgebied wenst u te realiseren in gebieden bestemd als natuurgebied? En hoeveel hectare zal er dan nog als herbestemmingstraject moeten worden uitgevoerd?

Een tweede vraag gaat over de versnelling van de bestemmingsgebieden. Hoe wilt u die concreet doen? Elk plantseizoen zou ongeveer 800 hectare bos moeten worden aangeplant. Hebt u al zicht op potentiële bebossingslocaties, eventueel voor dat eerste aanplantseizoen deze winter? Kan ik een plan van aanpak krijgen om deze doelstellingen te realiseren?

Ik lees ook dat onze lokale besturen zullen meehelpen om deze bosuitbreiding mogelijk te maken. Hoe ziet u die samenwerking? En zult u de lokale besturen ondersteunen bij bebossingsprojecten door bijvoorbeeld de bosuitbreidingsteams van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) opnieuw te versterken en in bijkomende financiële middelen te voorzien, los dan van de middelen die de lokale besturen zullen ontvangen voor het realiseren van open ruimte?

In hoeveel bomen voorziet u voor 1 hectare? Hierover circuleren immers zeer verschillende cijfers. Deze vraag heeft eveneens betrekking op de vraag in hoeverre de boomdoelstellingen van de Vlaamse Rand, 1 miljoen extra bomen, de Vlaamse bebossingsdoelstellingen, namelijk 4000 hectare, overlapt.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Ik heb verschillende bevoegdheden, maar ik kan u meedelen – u zult dat ook gelezen hebben – dat mijn ambitie wel heel hoog ligt, wat te realiseren bossen betreft. Ik vind het ook belangrijk dat we dat doen. Ik zal alles op alles zetten om daar ook werk van te maken.

Uw eerste vraag is: hebt u zicht op waar die niet-beboste als bos bestemde gebieden liggen en over hoeveel hectare gaat het? Uit een vergelijking van de actuele biologische waarderingskaart met de ruimteboekhouding van 2016, valt af te leiden dat er van de als bos bestemde gebieden onder andere 3668 hectare gebruikt wordt als akker, en 2841 hectare gebruikt wordt als weiland. Dit zijn

gronden die momenteel geen of slechts een beperkte bos- of natuurfunctie hebben. Of een niet-bebost als bos bestemd terrein daadwerkelijk en onmiddellijk in aanmerking komt voor bebossing, hangt ook af van andere factoren, zoals de aard van het terrein, de ligging, de ecologische geschiktheid, eventuele beschermingen en natuurlijk ook de gebruiks- en eigendomssituatie.

Dan was er uw vraag hoeveel hectare bosgebied ik wens te realiseren. Een voor de hand liggende prioriteit is het realiseren van bosuitbreiding op terreinen die als bos bestemd zijn, maar bosuitbreiding moet ook doordacht en vanuit een globale benadering gebeuren. Zo vergen bijvoorbeeld de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen en de vraag naar stads- of randstedelijke bossen ook bosuitbreiding. Daarom zal ik ook samen met mijn diensten de komende maanden een omvattend plan van aanpak uitwerken om die doelstellingen te realiseren. Daarbij zal ik ook alle opties bekijken.

Voor hoeveel hectare zal er dan nog een herbestemmingstraject moeten worden uitgevoerd? Ik verwijs naar wat ik daarnet antwoordde: ik heb vandaag nog geen zicht op de oppervlakten waarvoor een herbestemmingstraject zal moeten worden uitgevoerd. Voor bebossing in groene bestemmingen is geen bestemmingswijziging nodig. Willen we verder inzetten op stadsbossen of de instandhoudingsdoelstellingen, dan zullen er ook bestemmingswijzigingen nodig zijn. De principes en aanpak daarvoor zal ik ook uitwerken in het plan van aanpak.

De verschillende manieren waarop ik lokale besturen zal betrekken, stimuleren en engageren om de bosuitbreiding te realiseren, zullen we ook in het plan van aanpak uitwerken. Ook de inzet van de nodige financieringsinstrumenten zal daarbij worden bekeken. U bent dus een beetje te snel met uw vraag. Ik ga op dit moment geen voorafnames doen. Ik moet echt wel een doordacht plan van aanpak opstellen, samen met de diensten. Ik zou dus zeggen: heb nog even geduld, alstublieft. U mag me daar binnenkort opnieuw over ondervragen.

Uw laatste vraag, over de extra bomen, de boomdoelstelling van de Vlaamse Rand, is een heel specifieke vraag. Uiteraard maakt de boomdoelstelling in Vlaams-Brabant deel uit van de doelstelling van 4000 hectare in Vlaanderen. De oppervlakte die 1 miljoen bomen innemen, hangt af van het plantverband waarvoor wordt gekozen. Dat varieert in functie van doelstellingen, de gekozen of beschikbare maat van bosplantsoen, de boomsoorten, de terreinomstandigheden en de arbeidsduur en -kosten. 1 miljoen bomen is gemiddeld genomen 400 hectare. Ik zal dit dan ook verder specificeren in mijn plan van aanpak.

Het is goed dat u dit onder de aandacht brengt, maar u bent een beetje te snel. U moet me de tijd geven en gunnen om een plan van aanpak op te stellen en vervolgens de komende jaren uit te rollen.

De voorzitter: Mevrouw Van den Brande heeft het woord.

Tine Van den Brande (Groen): Minister, dank u wel.

U begon zo enthousiast en ik dacht, 'hoera, er is een plan van aanpak', maar helaas, dat is er niet. Ik wil dan toch opnieuw die urgentie benadrukken. Het is natuurlijk een open deur intrappen te zeggen dat er onder ex-collega Schauvliege eigenlijk niets is gerealiseerd – integendeel –, dat er 2300 hectare is gekapt in die periode. Dat blijft een heel, heel pijnlijk punt, omdat de ambitie toen dezelfde bleek te zijn. Vlaanderen blijft een heel, heel bosarme regio, maar dat hoeft ik u natuurlijk niet te zeggen. Er is dus onwaarschijnlijk veel werk. Ik had eigenlijk gehoopt dat u zou zeggen: 'Trek uw laarzen aan en neem uw schop, want daar zijn de gronden en we kunnen meteen beginnen.' Er zou deze winter inderdaad 800 hectare moeten worden beplant, maar aangezien er geen plan van aanpak is en aangezien er eigenlijk nog niets in orde is, ga ik ervan uit dat we ook wat dat betreft al een

vertraging zullen oplopen. Ik hoop dat dat goed komt. Ik ben daar niet meer helemaal zeker van, ik word wat pessimistisch, maar goed, ik wens u er heel veel succes mee en ik hoop dat dat plan van aanpak er dan wel snel komt. Hebt u enig idee wanneer dat er ongeveer zou zijn?

Minister Zuhal Demir: Ik denk dat we begin volgend jaar, in januari klaar zullen zijn met een plan van aanpak, maar uiteraard zullen we in de wintermaanden, waar de bestemming al in orde is, al beginnen te planten. Dat heb ik hier net begrepen.

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): Het siert collega Van den Brande dat ze zo ongeduldig is, maar dit is toch wel heel erg ongeduldig voor dit huis. Het regeerakkoord is nog niet helemaal droog. Althans, mijn exemplaar ligt nog even op de verwarming om helemaal te drogen, en u wilt al dat er plannen van aanpak klaarliggen. Dat is natuurlijk wel heel erg snel.

Ik wil er gewoon aan toevoegen, misschien ter geruststelling van collega Van den Brande, dat het verhaal rond natuur een van de concreetste onderdelen van het regeerakkoord is als het over leefmilieu gaat. Dat betekent ook dat wij, zeker vanuit onze fractie, de minister, voor zover dat al mogelijk zou zijn, zullen aansporen om daar werk van te maken en om die punten inderdaad grootmoedig uit te voeren.

De voorzitter: Mevrouw De Vroe heeft het woord.

Gwenny De Vroe (Open Vld): Minister, uiteraard zijn we heel tevreden over de 10.000 extra hectare bos die er gaan komen. We waren heel tevreden dat we het regeerakkoord op die manier konden goedkeuren. We zullen u en uw plan van aanpak en andere zaken van nabij opvolgen maar ik denk dat u hier duidelijk getoond hebt dat u er effectief werk van zult maken. Daar zijn we uiteraard heel tevreden mee.

Vorige legislatuur heb ik tijdens de actualiteitsdebatten die we hebben gehad over de boskaart, zelf de suggestie gedaan om toekomstgericht aanplantingen te doen in de 12.500 hectare bosgebied waar geen bomen staan. Ik was dus trots om te lezen dat dat uiteindelijk is vertaald in het regeerakkoord.

Waar ik vorige legislatuur heel wat vragen over gesteld heb en regelmatig over gefrustreerd was – mevrouw Schauvliege weet dat – is het meetinstrument om te weten hoeveel bos we hebben. Er is het Bosdecreet en er is de Boswijzer. Er zijn al heel wat vergaderingen geweest. U moet daar nog niet op antwoorden, maar weet dat daar een discrepantie is en dat we op onze honger zitten om te weten hoeveel bos we nu effectief hebben in Vlaanderen. Ik kijk toekomstgericht uit naar een concreet antwoord op die vraag.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Het hoeft u niet te verbazen dat we daar vanuit de Groenfractie heel goed op zullen toezien. Wij waren heel blij met de voorstellen die in het regeerakkoord staan, maar uw antwoord ontgoocht mij wel enigszins. Er zijn ook cijfers geplakt op de doelstelling. Ik vraag me af, als er nog totaal geen plan voorhanden is en u nog niet weet of u gaat bebossen in al bestemde gebieden of in al dan niet te bestemmen gebieden, hoe u dan die raming van een budget voor die bosuitbreiding gemaakt hebt. Daar had ik graag iets meer uitleg over gehad. Of is dat echt helemaal nattevingerwerk?

Ik sluit me aan bij de opmerking van mevrouw De Vroe. Tijdens de commissie ad hoc had ik al gevraagd naar de oppervlakte bos. Toen bleek dat het niet zo evident

was dat te weten, maar dat er ook niet zoveel intenties waren om daar actief werk van te maken en evenmin om de huidige cijfers die wel bekend zijn, actief te communiceren. Ik wil er graag op wijzen dat daar ook werk van moet worden gemaakt. We kunnen wel uitbreiden, maar we moeten wel weten van welke situatie we vertrekken om te kunnen monitoren of het ook effectief gebeurt.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Er is verwezen naar cijfers. Ik wil dat wel achter mij laten. We moeten nu gewoon vooruit. We moeten naar de toekomst kijken.

Het regeerakkoord is heel duidelijk en is ambitieus. Ik begrijp wel dat men zich afvraagt of er helemaal niets is. Er zijn wel een aantal principes, maar die gaan we nu uitwerken in ons plan van aanpak. We moeten goed kijken op de kaart: waar, hoe en wat? Ik ga hier nu geen voorafname doen door daar al op te antwoorden, maar ik beloof jullie wel plechtig dat ik daar werk van zal maken.

De voorzitter: Mevrouw Van den Brande heeft het woord.

Tine Van den Brande (Groen): Belofte maakt schuld, zou ik denken. Ik ben wat verbaasd dat mensen mij mijn ongeduld verwijten, want het is een heel oude belofte: ze is ondertussen twintig jaar oud. Het is niet van gisteren, en toch is het nog helemaal niet duidelijk hoe dit zal worden aangepakt. Sorry, maar dat is wel al verontrustend om die doelstelling te halen.

Minister Zuhail Demir: Waarvan akte.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.